

LATVIJAS UNIVERSITĀTES IZDEVUMS IZNĀK KOPŠ 1922. GADA 25. SEPTEMBRA

Universitātes avīze

Otrdiena, 18. aprīlis. Nr.14. Maksā 10 santimus.

Teņa Niguļa foto

VIŅAS IR VISĀDAS

Būt baltiem kā sniegiem kalnu galotnēs -
dvēselē, domās, darbos. Šādu cēlu ideju
dzīvē grib iemiesot studenšu vienība "Lat-
viete" Tā ir vienība ar senām tradīcijām,

jo apvieno vairākas paaudzes vecmā-
miņas, māmiņas un meitas. Jaunās
latvietes ir jaukas, interesantas, nopietnas
un koķetas - visādas, jo nav muļķes.

Viņas saka: Visu skaidru! un negrib
liekuļot, jo apkārtējā pasaulē tik daudz
neista. Senās tradīcijas nav viegli turpināt,
jo dzīve ienes savas korekcijas, tādēļ jācer,
ka pieredzējušākās ar sapratni un pretim-
nākšanu pieņems viņu ne tik pierastās ide-
jas. Arī Spīdola Lāčplēsim teica: "Mainies
uz augšu!" "Latviete" jau 70 gadus pulcē
ārstes, filoloģes, filozofes u.c.

Svētkos parasti viesos nāk akadēmiskā
vienība "Austrums", "Fratemitas Rusticana",
"Concordia Valdemaria" Reizēm kopīgi ir
arī darbi. Ar "Austrumu
īpaši vieno arī tas, ka ir
radušās dažas ģimenes,
bet visa pamatā doma par
visu latvisko un, protams,
vispārcilvēcisko.

"Universitātes Avīze"
sveic svētkos!

ILZE BRINKMANE

**Foto:
TENIS NIGULIS**

24. APRĪLĪ PUKST. 10⁰⁰ LIELJĀ AULĀ NOTIKS LU SENĀTA SENATORU VĒLĒŠANAS

Senātu ievēlēs Satversmes sapulce no LU iestāžu vadītājiem; ne mazāk kā pusei no
pastāvīgā personāla: 40 pārstāvjus no akadēmiskā personāla jābūt profesoriem; 10
akadēmiskā personāla, t.sk., 12 - 14 no ka- no studentiem un 5 no pārvaldes, palīg-
tedru vadītājiem, dekāniem un zinātnisko personāla un saimniecības personāla.

LAIKRAKSTA REDAKTORS AICINA STUDENTUS IET DEMONSTRĀCIJĀS

5. aprīlī LU uz tikšanos ar studentiem bija ieradies laikraksta "Dienas Bizness" redaktors JURIS PAIDERS. Šo tikšanos organizēja Starptautisko bezpeļņas izglītojošo organizāciju AISEK pārstāvošie studenti, kas ir nodibinājuši Latvijas Ekonomikas studentu organizāciju, un līdztekus citu savu darbības projektu realizēšanai, organizē arī studentiem tikšanās ar dažādiem Latvijā pazīstamiem cilvēkiem.

Atbildot uz klātesošo jautājumiem, Paidera kungs izteica savas domas par studentu vietu mūsdienu sabiedrībā, tika skartas arī sabiedriski politiskās un ekonomiskās dzīves problēmas.

J. Paiders sacīja, ka, viņaprāt, studentam

ir vērts studēt augstskolā, ne tikai tādēļ, lai saņemtu dokumentu, kas apliecina augstākās izglītības iegūšanu, bet arī tādēļ, lai izvēlētajā sfērā pieteiktu sevi, lai iegūtu sakarus, ko varētu izmantot tālākajā savas karjeras veidošanā. Atceroties laiku, kad pats bijis students, "Dienas Biznesa" redaktors sacīja, ka esot mācījies ļoti citīgi un to nenožēlojot, kaut arī viņa pašreizējais darbs nebūt nesaistās ar tolaik studēto ģeogrāfijas zinātnei.

Sarunā tika skartas arī studentu dzīves ekonomiskās problēmas. "Ikviens students pats varētu apmaksāt savus studiju izdevumus, strādājot normāli atalgotu darbu, bet augstskolai būtu jāatbalsta strādājošie studenti.

Savukārt darba devējiem ir ekonomiski izdevīgi pieņemt darbā studentus, jo studentiem nav jāmaksā 37% sociālais nodoklis," uzsvēra Paidera kungs. Saruna no izglītības problēmām aizvirzījās gan uz "Lattelekom" lomu Latvijas ekonomikā, gan uz Latvijas partiju uzskatu savstarpējo līdzību. Bet, atgriežoties pie tieši studentiem aktuālajām problēmām, Juris Paiders sacīja "Studentiem ir jāsaprot, kādēļ viņi studē, ir jāapzinās tas, ka studenti ir tā sabiedrības daļa, kas savā dzīvē vēl daudz var mainīt, ka viņiem ir ricības brīvība, kaut vai iet demonstrācijās."

MAGDA RIEKSTIŅA

ANNOUNCEMENT

The Danish Research Network on New Religions (RENNER) announces a cash award of \$1,000.00 to the winner of a monograph contest on the following topic:

The Role of Gender in New Religions and Alternative Spirituality

During the last decade the humanities and social sciences have seen sophisticated studies on gender in cultural and literary areas. And even though good research has been devoted to the study of gender in new religions and alternative contemporary spirituality, in-depth studies of particular cases still need to be produced. RENNER wishes to solicit manuscripts concerning this topic. The

topic can be approached from any academic discipline or disciplines, and it can be illuminated through case studies, thematic and/or historical studies, surveys, and/or theoretical investigations.

Conditions: Each manuscript must be written in English and typewritten in courier script; double-spaced, and accompanied by a diskette copy. The maximum number of pages should be around 300. Each manuscript must be accompanied by a curriculum vitae containing name, degrees, current address, institutional affiliation (if applicable), phone and fax numbers and/or e-mail address, and publications (if applicable). RENNER has first publication choice for its monograph series (University of Aarhus Press, Denmark) off all

manuscripts including those that do not receive the cash prize. Each manuscript will be evaluated by a committee of experts, and the winner will be awarded the prize at a conference on the above-named topic during 1996.

The contestants must submit their manuscripts to the address below no later than January 31, 1996.

Inquiries and manuscripts should be sent to: Professor Armin W. Geertz, Director of RENNER, Department of the Study of Religion, Main Building, University of Aarhus, 8000 Aarhus C, Denmark. Inquiries can also be made by phone: +45-89422306, fax: +45-86130490, or e-mail: geertz@teologi.aau.dk.

NEIZMANTOTAS STIPENDIJAS VĀCIJĀ MŪSU KATOĻU STUDENTIEM UN AKADEMIKIEM

Vācijas katoļu ārzemju akadēmiskais dienests (KAAD), īstenojot savu Austrumeiropas programmu, postkomunisma zemju garīgajā atjaunošanā, ik gadus piešķir Latvijai sešas stipendijas pretendentu grupām studijām un zinātniskajam darbam Vācijā.

1. Studentiem pamatstudijām, diplomdarbu un maģistra darbu izstrādāšanai - līdz vienam gadam stipendija 900-970 DM mēnesi (sākot ar 3., 4. kursu).

2. Topošajiem zinātniekiem, kuri ielūgti darbam Vācijā promocijas vai habilitācijas darbu izstrādāšanai - vienu vai divus gadus stipendija 1120-1320 DM mēnesi.

3. Profesoriem, kuri ielūgti darbam Vācijā - līdz 6 mēnešiem stipendija 1600-2200 DM mēnesi.

KAAD sedz iebraukšanas un izbraukšanas ceļa izdevumus, maksā ģimenes piemaksas un sedz steidzamus ārstēšanas izdevumus Vācijā, palīdz iegādāties grāmatas un abonēt vācu zinātniskos žurnālus pēc stipendijas izlietošanas.

Pretendentiem uz stipendijas iegūšanu

jāiesniedz:

- 1) izpildīto jautājumu lapa - 1 eksemplārs;
- 2) plašs dzīves apraksts;
- 3) 2 pasas fotogrāfijas;
- 4) apstiprināti noraksti par vidusskolas beigšanas un augstskolas studijām;
- 5) detalizēts pētniecības projekts, norādot darba vietu un laiku Vācijā;
- 6) apliecība par pretendenta vācu valodas zināšanām atbilstoši Gētes institūta II (vidējās) pakāpes prasībām;
- 7) vietējās Romas - katoļu draudzes vai vietējā bīskapa atzinums;
- 8) divu profesoru atzinumi par projekta nozīmību un pretendenta zinātnisko kvalifikāciju;
- 9) Latvijas KAAD stipendiju komisijas lēmums;
- 10) Stipendiju pieteikumi jāiesniedz līdz 15. janvārim vai 10. jūlijam katru gadu;
- 11) Pēc stipendijas izmantošanas iesniedzams pārskats un projekts pētniecības rezultātu izmantošanai zinātniskajā darbā.

Sīkākas ziņas par stipendiju iegūšanu sniedz prof. H. Strods LU Vēstures un filozofijas fakultātes Latvijas vēstures katedrā Rīgā, Brīvības bulvārī 32, 4. stāvā, 49. istabā, iepriekš vienojoties pa tālruni 281265. Priekšrocības pašreiz tiek dotas stipendiju iegūšanai šādās jomās:

1. Promocijas darbu izstrādāšanai baznīcu projektēšanai vai restaurācijai (Dr. arh.)
2. Promocijas darbu izstrādāšanai Baznīcas ipašumu apsaimniekošanas vadīšanai (Dr. oec.)
3. Promocijas darbu izstrādāšanai Baznīcas tiesību vēsturē, kanoniskās tiesības (Dr. iur. can.)
4. Studijām un Promocijas darbu izstrādāšanai Latvijas katoļu Baznīcas vēsturē (Dr. his.)
5. Studijām un Promocijas darbu izstrādāšanai zinātnes nozarēs, kur trūkst augstā līmeņa sagatavotu mācību spēku augstskolās un skolotāju vidusskolās.

Profesors H. STRODS
Latvijas KAAD stipendiju komisijas priekšsēdētājs

"JA TIE NEBŪS PIRMIE, VISI PALIKS PĒDĒJIE"

Pasaules vēsturiskā pieredze liecina, ka zinātnes panākumu ķīla ir vienīgi stabila izglītības sistēma, kas nepārtraukti tiek pilnveidota. Tikai ar tās palīdzību iespējams radīt speciālistus, kuri nepieciešami šo uzdevumu veikšanai (Streikojoši skolotāji un augstskolu profesori ar iztikas minimumam atbilstošu atalgojumu to nespēs).

No kreisās: prof. J. Miķelsons un G. Sermons nopietni ikdienā

Pirms 25 gadiem mēs to sapratām, jo pārlicinājāmies, ka pie dāsni finansētajām zinātnes problēmām mūsu izvēlētajā nozarē strādā ļaudis ar nepietiekamu kvalifikāciju. Gluži tādās pat domās par sava institūta pētniekiem materiālu zinātnē bija Polimēru mehānikas institūta laboratorijas vadītājs Vitauts Tamužs. Mums kopīgi radās drosmīga ideja izveidot jaunu katedru Latvijas Universitātē, kura gatavotu šādus Zinātņu Akadēmijai nepieciešamos augsti kvalificētus speciālistus. Lai izvairītos no iespējama (šodien tik raksturīga!) diletantisma šī nopietnā uzdevuma risināšanā, meklējam speciālistu atbalstu gan savu kolēģu vidū Fizikas un matemātikas fakultātē, gan

Vispirms katedrai vajadzēja nosaukumu, kurš aptvertu visai plašo tematiku: šķidrums un cietvielu mehānikas, elektromagnētisko lauku un siltuma procesu zinātņu apvienojumus to savstarpējā saistībā. Pieņemamu variantu ierosināja akadēmiķis Jurijs Mihailovs: "**Elektrodinamikas un nepārtrauktās vides mehānikas katedra**". Nosaukums izturēja laika pārbaudi. Jā, tik tiešām. Mēs pētījām

siltuma procesus kosmosa kuģu enerģētiskajās iekārtās, magnētiskā lauka izraisīto šķidrā metāla kustību metalurģiskajās iekārtās, kompozīto materiālu mehānikas un biomehānikas problēmas un šodien arī ūdens kustības ietekmi uz tā bioloģiskā un ķīmiskā sastāva izmaiņām Rīgas jūras līcī un vēl daudzas citas problēmas. Visus šos procesus pētām ar datoru palīdzību, izmantojot fizikālo procesu matemātiskos vienādojumus jeb, isāk izsakoties, ar fizikālo procesu matemātisko modelēšanu. Šo problēmu risināšanā iesaistām studentus, kuri ātri apgūst nepieciešamās iemaņas un pēc Universitātes beigšanas spēj patstāvīgi un radoši izmantot tās visaugstākajos līmeņos.

Mēs bijām vieni no vadošajiem speciālistiem savā nozarē PSRS. 20 gadu laikā katedra rīkoja

konferences, uz kurām brauca zinātnieki no Ļeņingradas, Maskavas, Ukrainas.

Dibināšanas brīdī materiālā un intelektuālā bāze bija LZA Polimēru mehānikas institūts, Fizikāleņģētikas institūts, Fizikas institūts. Bet šiem milzīgajiem kompleksiem neviens negatavoja kadrus elektrodinamikā un nepārtrauktās vides mehānikā. Bija pat tāds paradokss, ka uz katedru lekcijas nāca klausīties šo institūtu darbinieki, tik liels bija šo speciālo zināšanu trūkums Latvijā.

Pagājuši 25 gadi, daudzi institūti ir izmiruši, daudzas zinātniskās nozares ir paputējušas, bet mēs esam pārorientējušies uz Rietumiem.

Katedras sagatavotie speciālisti joprojām nepieciešami Latvijas Zinātņu Akadēmijas institūtiem, tie pilnveido savas iemaņas un ir vēlami palīgi zinātnisko problēmu risināšanā Vācijas, Francijas Zviedrijas un citu Eiropas valstu augstākajās mācību iestādēs, pildot arī dažādu firmu zinātniskos pasūtījumus. Tikai vidusskolu absolventi pēdējos gados maz izvēlas fizikas studijas Latvijas Universitātē un mums šo speciālistu nepietiek. Šodien jurista, biznesa speciālista vai politologa profesija daudziem šķiet vilinošāka. Bet Latvijas neatkarības tapšanā nozīmīgu ieguldījumu devuši Latvijas fiziķi, Latvijas Universitātes absolventi (I.Godmanis, J.Vaivads, A.Piebalgs, E.Repše, A.Pantelejevs u.c.). Tātad fiziķu sagatavotība Latvijas Universitātē ir ar savu īpašu nozīmi un spēj sniegt daudzpusīgas iespējas dzīvē. Un tomēr, tomēr kāds iebildis: pieprasījums pēc juristiem, politologiem, biznesa speciālistiem ir liels. Un atalgojums... "Bet daudzi, kas pirmie, būs pēdējie, un pēdējie būs pirmie", teikts Bībeles evaņģēlijā. Vai ar fiziķiem varētu būt citādi? Ja tie nebūs pirmie, visi paliks pēdējie.

**ENVM katedras vadītāji,
profesori JURIS MIĶELSONS un
GUNĀRS SERMONS**

priecīgi svētkos

Foto no pers. arhīva

Zinātņu Akadēmijas institūtos. Mums palīdzēja akadēmiķis J.Lielpēteris, J.Mihailovs, A.Mālmeisters, B.Puriņš un vēl daudzi citi ievērojami speciālisti.

Elektrodinamikas, mehānikas un citās lietišķajās zinātnēs matemātikai ir īpaša vieta, jo ar tās palīdzību tiek modelēti fizikālie procesi un tādēļ tālākie pētījumi jau reducējas galvenokārt uz matemātiskajiem aprēķiniem. Šie aprēķini parasti ir diezgan sarežģīti un veicami ar datoru palīdzību, tādēļ bez dziļām zināšanām konkrētajos fizikas jautājumos Elektrodinamikas un nepārtrauktās vides mehānikas katedras dažādo specializāciju studentiem ir nepieciešama gan vispusīga

GALVENAIS - PRECĪZA MATEMĀTISKĀ DOMĀŠANA

labā matemātiskā sagatavotība, gan prasme strādāt ar datoru.

25 katedras darbības gados ļoti daudz ir izmainījusies skaitļošanas tehnika. Aprēķinu izpildīšanas darbs ar datoriem ir ievērojami vienkāršojies, tajā pat laikā būtiski palielinājies gan darbību izpildes ātrums, gan informācijas apjoms, kuru spēj apstrādāt dators. Tas dod iespēju matemātiski atrisināt daudz sarežģītākus uzdevumus nekā agrāk. Neskatoties uz šodienas datortehnikas milzīgajām iespējām, katedras specializāciju studentu matemātiskās kultūras galvenie veidošanas principi paliek iepriekšējie: precīza matemātiskā domāšana, labas zināšanas matemātiskajā fizikā, funkciju teorijā, skaitliskās analīzes metodēs un citās matemātikas apakšnozarēs, kuras nodrošina dažādu matemātisko problēmu risināšanas metodes.

25 gadu laikā ievērojami vienkāršojusies studentiem agrāk daudz laika un enerģijas patērējošā disciplīna "programmēšana". Daudz lielāku nozīmi ieguvusi metode "Skaitliskais eksperiments" ar kuru, lietojot datoru, var ātri pārbaudīt noteiktas meklējamā atrisinājuma īpašības, hipotēzes, atrast optimālus uzdevuma parametrus u.c.

Ari matemātiskajām aprēķinu metodēm ir mainījusies loma, pateicoties jaunajām datortehnikas iespējām. Tādēļ šodien kopumā varētu atzīmēt, ka matemātiskās izglītības teorētiskā daļa katedras specializācijas studentiem joprojām ir ļoti konservatīva un mainās nedaudz, salīdzinot ar citām zinātnes nozarēm. Strauji mainās galvenokārt tehniskās iespējas, lai matemātiku pielietotu fizikas zinātnēs.

Profesors TEODORS CĪRULIS

SADARBĪBA AR ZINĀTNISKAJIEM INSTITŪTIEM

Mūsu katedra jau 25 gadus aktīvi sadarbojas ar zinātniskajiem institūtiem. Rezultātā labums visiem: gan studentiem, gan zinātniekiem. Bioloģijā, cik atceros no skolas, to sauca par simbiozi. "Integrācijas" politika, kā to cenšas veidot tagad, sākotnēji tika centrēta viennozīmīgi uz LZA un tās institūtu likvidāciju "kā šķiru". Zinātņu Akadēmijas sistēmu izdevās sagraut visai sekmīgi (starp citu, daudz radikālākie igauniši bāleļiņi šādu soli gan nespēra, un tagad viņiem ir apmēram piecas reizes lielāks Eiropas finansējums zinātnē, salīdzinot ar Latviju, trīs reizes lielāks finansējums zinātniskās literatūras iegādei u.c.)

Ja Universitātes un Zinātnes departamenta vadība ieinteresēta patiesā integrācijā ar jau bijušās Zinātņu Akadēmijas institūtiem, tad būtu ļoti lietderīgi iedziļināties mūsu katedras pieredzē. Gribu vēl atzīmēt, ka Universitāte pagaidām vēl ir stingri noslēgta sistēma. Kamēr tas būs tā, plaša integrācija ar citām mācību un

zinātniskām iestādēm nav gaidāma. No savas pieredzes varu teikt tikai to, ka "integrācijas" uzplaukumā, t.i., 1994./95. mācību gadā es pirmo reizi 25 gadus neesmu vairs mācību spēks Elektrodinamikas un nepārtrauktās vides mehānikas katedrā, kaut arī regulāri lasu lekcijas (studenti vēlas klausīties), vadu kursa un bakalaura darbus, vadu vienu doktorandu. Visa šī darbība tātad ir nelegāla.

Tāds ir stāvoklis katedras 25 gadu jubilejā. Un tomēr jāsaka, ka "nav variantu". Jaunie cilvēki zinātnē ir nepieciešami. Ja viņu nebūs, Latvijas zinātni var norakstīt. Tagad viņu vajadzīgs vēl divreiz vairāk nekā agrāk, jo intensificējas apmaiņas process ar rietumvalstu augstskolām. No katedras absolventiem, kas strādā Latvijā, manā vadībā šajā brīdī četri ir Šveicē, Zviedrijā, Grieķijā, Anglijā. Viens doktorands saņēmis piedāvājumu paralēlām mācībām ASV, viens students dosies uz Vāciju. Šis process ir apsveicams, jo students atgriezies

Foto no pers. arhīva

ar lielām zināšanām un pieredzi, bet tas tikai liecina par to, ka studentu skaitu katedrā varētu un vajadzētu palielināt, par spīti visiem šķēršļiem.

**VITAUTS TAMUŽS,
LZA akadēmiķis, profesors**

Foto: TENIS NIGULIS

VIRZIENS IR PAREIZS UN JĀTURPINA LATVIJAS UN ZINĀTNES LABĀ

Katedras sagatavotie speciālisti ar panākumiem strādā dažādās iestādēs, izpelnās ārzemju speciālistu ievēribu. Attīstās sadarbība ar dažādām ārzemju zinātniskām iestādēm. Minēšu dažus piemērus. Katedras asistents Sandris Lācis Baltijas-Francijas sadarbības programmas ietvaros, kas tiek realizēta kopīgi ar ZA Fizikas Institutu, ir izstrādājis virkni programmu un algoritmu sarežģītu hidrodinamisko parādību izpētei, kas saistītas ar magnetizējošos pilienu darbību mainīgos magnētiskos laukos.

Šis ir arī veiksmīgs zinātnes un augstskolas integrācijas piemērs, kad augstskolu jaunie pasniedzēji iesaistās nopietnu zinātnisko projektu īstenošanā sadarbībā ar ārzemju iestādēm. Ir arī citi tikpat veiksmīgi piemēri. Katedras doktorands Ivars Driķis Tempus programmas ietvaros pašlaik strādā Grieķijā un nodarbojas ar sarežģītu algoritmu un programmu izstrādi magnetizējošos pilienu labirintveida struktūru skaitliskai modelēšanai. Jāpiebilst, ka tieši pēdējos gados katedrā ir radušās lielas iespējas dažādu starptautisku programmu izstrādāšanā, iesaistot tajā arī studentus un jaunākos pasniedzējus. Ir noslēgti sadarbības līgumi ar daudzām ārzemju organizācijām. Tā ka jaunam cilvēkam iespēju pilnveidoties un strādāt tagad ir tik daudz, ka brīžiem ir pat grūti atrast kandidātu vienu vai otra sadarbības projekta īstenošanai. Lidzīgi

jāsaka arī par katedras absolventiem un mācībspēkiem. Pats pēdējos gados esmu apmeklējis un strādājis visos kontinentos, atskaitot Austrāliju. Ir būs tādās ievērojamās vietās kā Prinstonas universitāte, Pjēra un Marijas Kiri Parīzes universitāte, Ber-Ševas universitāte (Izraēla), ABB Corporate Research (Zviedrija) un daudzās citās. Un godīgi var teikt, ka visās šajās vietās katedras zinātniskā virziena ietvaros iegūtā profesionalitāte ir izsaukusi interesi. Gandrīz katrā vietā ir iespēja dibināt kontaktus. Kā jau minēju, daži no šiem sadarbības projektiem jau tiek īstenoti, citi gaida savus katedras specializācijas studentus to tālākai īstenošanai. Un jāpiebilst, ja iepriekšējos gados dažādu programmu īstenošanā varēja rasties zināmas tehniska rakstura grūtības, tad arī šie jautājumi ir nokārtoti - uz katedras bāzes, programmas Tempus ietvaros Leonida Buligina vadībā ir radīts moderns skaitļotāju tīkls ar augst-ražīgiem Silicon Graphics datoriem. Tas viss ļauj droši apgalvot, ka studentu iesaistišanās katedras zinātniskā darba virzienos ir ļoti perspektīva. Nav iespējams pilnībā aptvert visu to, ko katedra savos 25 pastāvēšanas gados ir devusi Latvijas zinātnei. Bet šis uzskaitījums nav iedomājams, kaut ar vienu vārdu nepiemēnot katedras absolventus, kas ar ļoti lieliem panākumiem strādā gan šeit, Latvijā, gan ārzemēs. Tā, piemēram, mans kursa

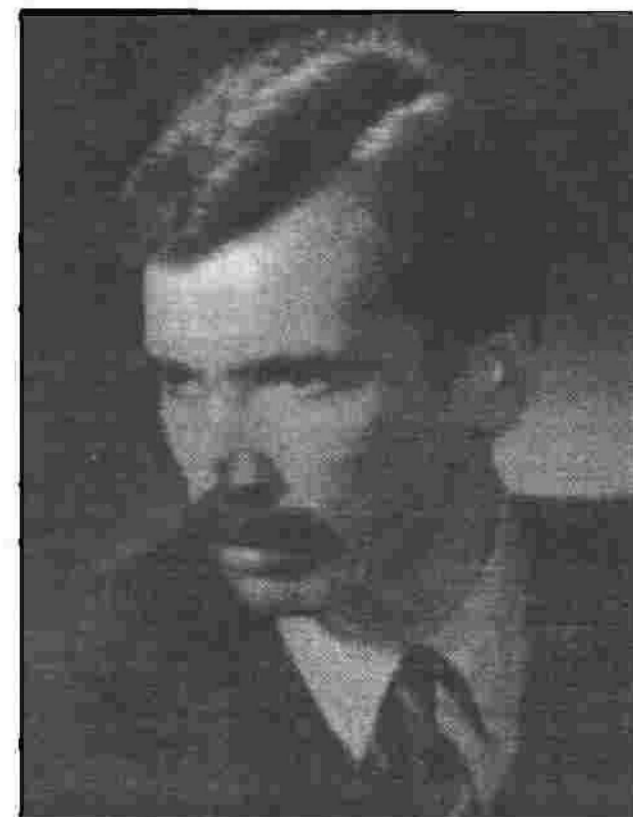

Foto no pers. arhīva

biedrs, tagad profesors I. Rubinšteins ir viens no ievērojamākajiem speciālistiem elektrodifūzo procesu teorijā pasaulē. Viņš ir vairāku oriģinālu monogrāfiju un lekciju kursu autors. Nav iespējams ne pieminēt, ne uzskaitīt visus tie ir gan Fizikas Institūta līdzstrādnieki, gan pašas Universitātes darbinieki un daudzi citi.

Atskatoties uz šiem 25 gadiem droši varu teikt, ka virziens ir bijis pareizs, un tā tikai jāturpina Latvijas un zinātnes labā.

ANDREJS CĒBERS,
LZA Fizikas institūta profesors,
LZA akadēmiķis

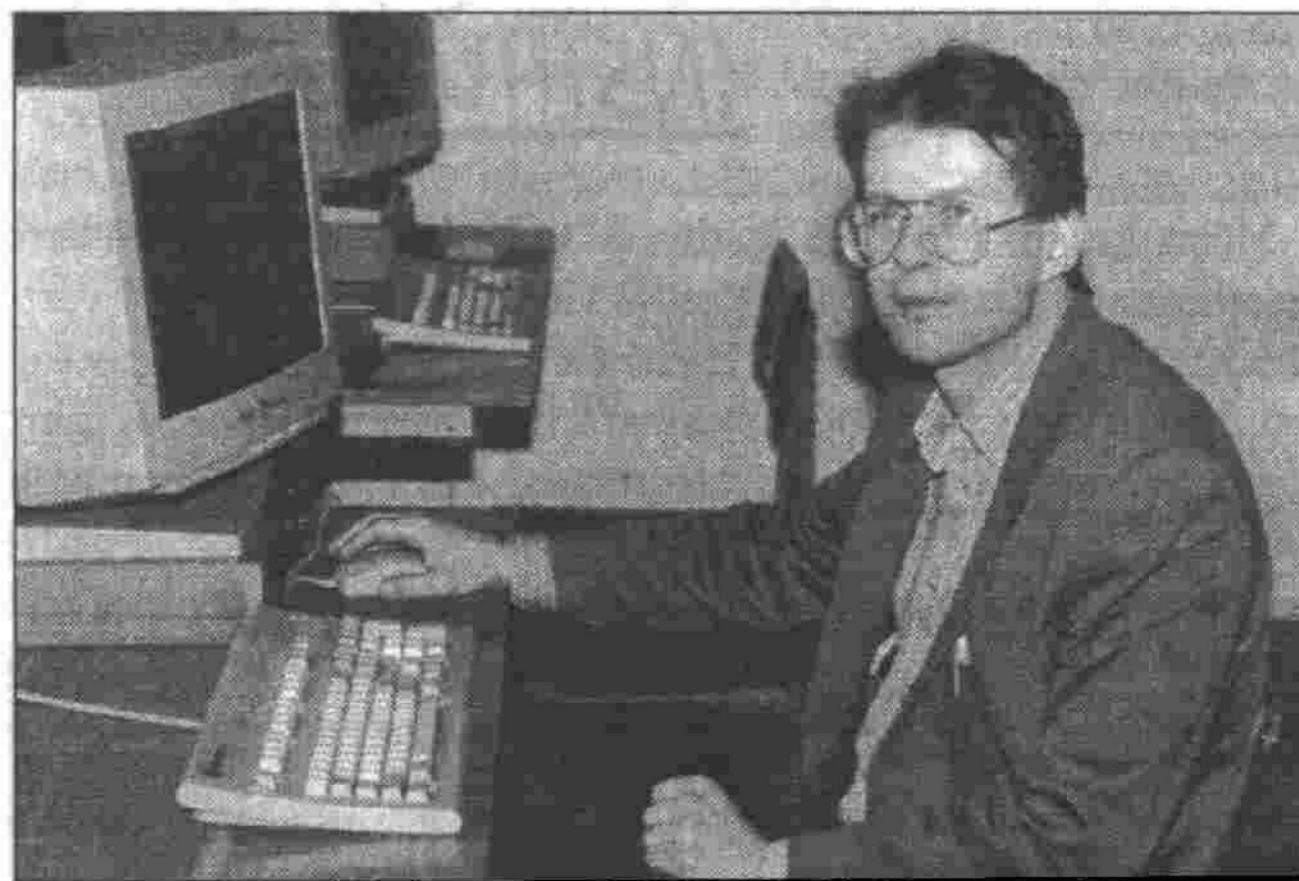
TEMPUS PROJEKTI

Mehānisko procesu un materiālu inženierijas centrs ir TEMPUS programmas ietvaros, kas ietver gan ārzemju apmaiņas braucienus studentiem un pasniedzējiem, gan arī projektus, kas stimulē jaunu struktūru veidošanu universitātēs, tādu centru attīstību, kāds, piemēram, ir mūsējais. Šādos projektos ir jāsadarbojas vismaz vienai universitātei Austrumeiropā un divām Rietumeiropā. Mūsu projektā no Latvijas puses iesaistīta LU, RTU, LZA Fizikas institūts un LZA Polimēru mehānikas institūts. Rietumu sadarbības partneri ir Šelfildas universitāte (Anglija), Kaljāri universitāte (Itālija), Atēnu Nacionālā Tehniskā Universitāte (Grieķija) un CRS4. Projekta mērķis - izveidot LU mehānisko procesu un materiālu inženierijas centru, kur skaitliskām metodēm ar datora palīdzību risina plašu parādību loku - šķidrums mehāniku, cietvielu mehāniku, tāpat apkārtējās vides piesārņojuma problēmas. Nodarbojamies ar šo procesu modelēšanu, kā tie varētu notikt, kā tos optimizēt. Projekts reāli sāka darboties no pagājušā gada septembra. Pēdējo trīs mēnešu laikā ir uzstādītas Silikona Grafikas darba stacijas, kas pašlaik pasaulē ir labākas.

Projektu vada divi cilvēki - kontraktors, kas pārvalda materiālos līdzekļus un koordinators, kas nosaka stratēģiju. Kontraktori parasti ir no ārzemju puses. Pareizi būtu, ja koordinators lieliski pārzinātu vietējos apstākļus, tomēr Latvijā tikai diviem projektiem vadītājs ir šejieni.

Arzemju partnerus šajā sadarbībā interesē iegūt daļu no tā zināšanu potenciāla, kas ir mūsu studentiem un mācībspēkiem. Viņi iegūst darbaspēku, kas uz turieni dodas mācīties un risināt jautājumus, ar kuriem nodarbojas institūts.

Nākotnē gribam vairāk modificēt mūsu mācību plānus, lai tie vairāk atbilstu partneruniversitāšu plāniem. Mērķis ir sasniegt

rietumu līmeni un kooperēties, lai viņu studenti varētu braukt arī pie mums. Ir ERASMA programma, kura ietver Eiropas Savienības augstskolas. Studenti vienu semestri mācās Vācijā, vienu Francijā, vienu Anglijā. Tas ļauj apgūt pēc iespējas vairāku valstu pieredzi, jo katrā valstī ir savas atšķirības. Tas ir svarīgi it īpaši tagad, kad Eiropa ir bez robežām un speciālisti var brīvi pārvietoties no vienas valsts uz otru, jo viņiem ir jāpārzina gan zeme, gan tās mācību sistēmu. Mums ir jāiekļaujas šajā sistēmā, un tas nebūt nav nereāli.

Ar docentu, TEMPUS programmas vadītāju
LEONĪDU BULIGINU sarunājusies DACE KREJERE

"KĀ PIRMAIS "KRIEVS" STAŽĒJOS HANNOVERES UNIVERSITĀTES ELEKTROTERMĪNAS INSTITŪTĀ"

Tai laikā, kad Latvijā gandrīz kā "vienīgā istā" fizikas nozare dominēja eksperimentālie cietvielu pētījumi, nācās piedalīties diskusijās un izjust Prokrusta gultas meklējumus šādu teorētiskās fizikas, skaitliskās matemātikas un dažādu tehnoloģiju "robežjoslā" un ar intensīviem datorlietojumiem saistītajiem pētījumiem. Tomēr tika uzkrāta pieredze, izauga speciālisti un 1985. gadā, kad ideoloģiskajā mūrī parādījās pirmās plaisas, iesākās reāli darba kontakti ar partneriem Rietumeiropā: kā pirmais "krievs" ar DAAD stipendiju es stažējos Hannoveres universitātes Elektrotermijas institūtā.

Laimējās, jo nokļuvu pie netradicionāla vācu profesora, kurš sajuta inženierzinātņu un fiziķu - modelētāju kopdarbības auglību. Tā "no apakšas" iesākās intensīva zinātniskā sadarbība ar profesora Alfrēda Milbauera vadīto institūtu, kas 1988. gadā arī tika likumīgi noformēta pirmā LU zinātniskās kooperācijas līguma formā ar Rietumvācijas augstskolu.

Sadarbībā ar pasaulē pazīstamu firmu ABB, Siemens u.c. speciālistiem elektrotehnoloģiju izstrādē augsttemperatūras sakausējumu apstrādei t.s. "aukstajā" tīģeli, liela diametra silīcija monokristālu audzēšanai ar zonas kausēšanas metodi u.c. pētījumos izaugusi un atradusi savu "zinātnisko seju" jauna pētnieku paaudze - L. Buligins, A. Muižnieks, U. Bethers u.c.

Sadarbībā ar Zviedrijas un Vācijas zinātniekiem radās impulsi arī tādās jomās, kas t.s. sociālisma laikā Latvijas "aborigēniem" bija sava veida aizliegtā zona: fizikālos procesus (straumes, sedimentāciju, eroziju u.c.) mūsu piekrastes ūdeņos brauca pētiņi leņingradieši. Šie pētījumi atkal ir uz robežas: gan taut-

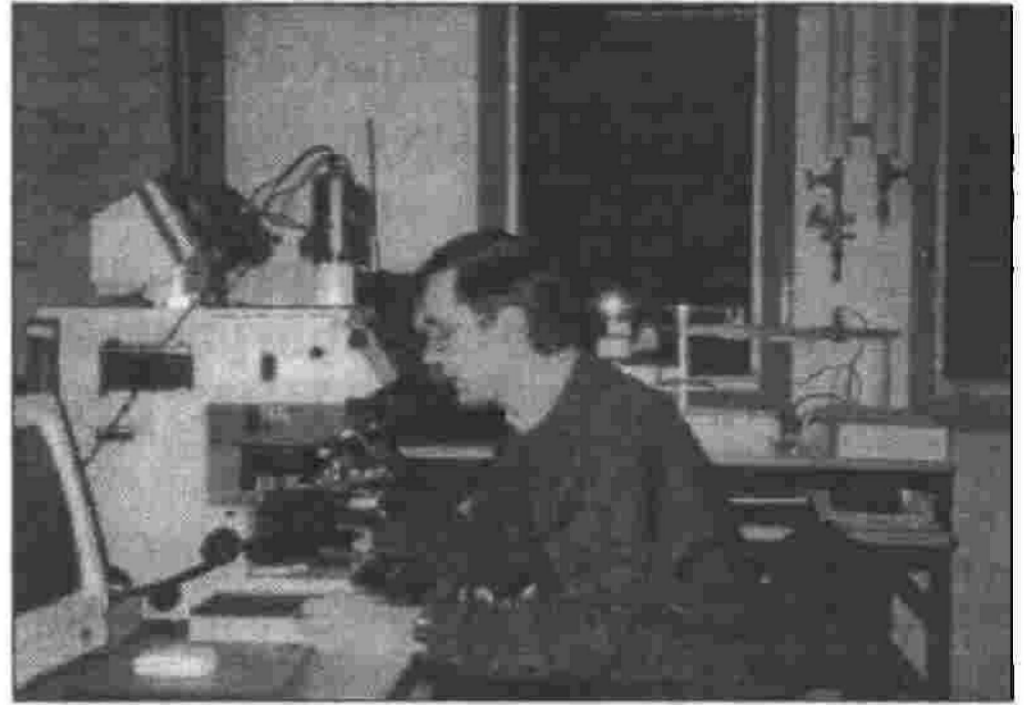
saimnieciskās vajadzības un līdz ar to arī valsts kase (lielajiem naftas tankeriem arī pēc ziemas vētrām droši jātiek ārā no Ventspils ostas un mazajiem "kokuvedējiem" gribētos savu kravu paņemt Engurē), gan arī Latvijas vides saglabāšana (vai var noteikt vērtību jūras noskalotam Latvijas krasta kvadrātkilometram vai senču kapsētai?) ir tur iekšā. Tādēļ Zinātnes padomes akadēmiķiem nācās "spēlēt futbolu" pētījumu granta pieteikums pagājušā gada sākumā ceļoja no mehānikas uz fizikas, no fizikas uz bioloģijas ekspertu komisijām un atkal atpakaļ.

Paldies tam, kura laimīgās domas rezultātā beigās atradās t.s. starpnozaru finansējuma "katliņš"!

Ar grūtībām, bet veidojas jauns pētījumu virziens Latvijā - fizikālā okeanogrāfija un piekrastes pētniecība, kur nav vēl augsti titulēto zinātnieku un galvenais "vilcējspēks" ir vēl pavisam jauns fizikas doktors Uldis Bethers. Savus pirmos soļus Fizikas un matemātikas fakultātē iemēģina arī šī virziena magistratūra.

Praktiski orientēto starpnozaru pētījumu grupa pagājušā gada nogalē atrada savu "jumtu" gan organizatoriski - Fizikas un matemātikas fakultātē tika izveidota Vides un tehnoloģisko procesu matemātikās modelēšanas laboratorija, gan arī tiri fiziski fakultātes ēkā Zelļu ielā 8.

Būsim priecīgi, ja pa ceļam no kopmītnes uz lekciju pie mums iegriezīsies tie studenti, kurus interesē fizikas likumsakarības, kas pierakstītas

matemātisku vienādojumu veidā un kuriem gribas pamēģināt "vai es varu?" darboties ar datoru. Iespējams izslimot ar zondi rokā arī savu pirmo jūras slimību uz pētnieciskā kuģīša (par iespaidiem var prasīt J. Senņikovam, M. Kerusam u.c.) vai arī izstrādāt magistra darbu pie polārā loka, kā to dara N. Jēkabsons.

Ja vēl pirms dažiem gadiem likās jauki, ka fiziķi vada valsti, bankas un sēž parlamentā (kā apliecinājums tam, ka fiziķi visu spēj), tad pašreiz vērigāk paskatoties apkārt pamanāms, ka fiziķa intelektam daudz interesantu un vajadzīgu uzdevumu (Tāpat par to risinājumu ir gatavi arī atbilstoši maksāt!) saskatāms gan tepat Latvijā, gan pasaulē. Un varbūt jau nākamgad spējīgākie no banku klerkiem sāks pārkvalificēties par lietišķajiem fiziķiem...

Docents ANDRIS JAKOVIČS,
vides un tehnoloģisko procesu
matemātikās modelēšanas
laboratorijas vadītājs

"MUMS NEBĪJA PROBLĒMU PIEMĒROTIES RIETUMU PRASĪBĀM"

Mūsdienu sabiedrība ir kļuvusi atkarīga no dažādām sarežģītām ierīcēm, aparatūras, tehnikas. Vienatnē cilvēks vairs nevar kaut ko zinātnē būtisku izgudrot un izgatavot. Šobrīd tas ir kolektīvs darbs, kur tikai kopīgi strādājot var sasniegt vēlamu rezultātu. Sen aiz muguras ir tie laiki, kad vienetis mājās saviem spēkiem varēja salabot visu sadzīves tehniku vai uzņēmēt krāsni. Tas vairs nav tik aktuāli, kā gadsimta sākumā.

Inženieri nodarbojas ar sarežģītu aparātu būvēšanu, dažādu dabas likumu izmantošanu to konstruēšanā. Fiziķi nodarbojas ar dabas likumību izpēti. Pēta, kur atklāto cilvēks varētu izmantot savām vajadzībām. Daudziem rodas jautājums, vai tas ir vajadzīgs Latvijai, jo pie mums nekas liels netiek būvēts un ražots. Atbilde ir pavisam vienkārša: Eiropā visu lielo koncernu filiāles ir izmētātas pa visu kontinentu, skatoties, kurā valstī ko ir izdevīgāk ražot. Eiropā risinās integrācijas procesi, un ja arī mēs gribam iekļauties šajā procesā, tad mums ir jāzina, ko

latviešu zinātnieks tur var reāli darīt.

Es pats esmu darbojies Ziemeļvācijā, Hannoveras universitātē, elektroinženierijā, kas ir robeža starp fiziku un tehniku. Rietumos trūkst speciālistu, elektroinženieru, kas spētu smalki ar datoru aprēķināt, kā norit pētāmie procesi.

Mūsu zinātnieki Rietumos nejūtas kā melnsrādnieki. Šis jautājums nav tik aktuāls, jo esam viņiem vajadzīgi. Varam paveikt to, ko nespēj izdarīt ārzemju kolēģi, lai gan viņu rīcībā varbūt ir labāka tehnika. Arī samaksa mums ir tada pati kā vietējiem zinātniekiem, tik cik ir spējīgs samaksāt institūts. Piemēram, elektroinženieri ir bagātāki, jo veic lielo firmu pasūtījumus. Fiziķiem ar naudu ir grūtāk, jo viņus finansē valsts, bet valdības visā pasaulē ir nabadzīgas. Jau stagnācijas gados Elektrodinamikas un nepārtrauktās vides mehānikas katedras filozofija bija - jāstudē, jāņem viss iespējamais, ko dod Universitāte, un, kad zināšanas ir apgūtas, tad ar tām ir jāpelna

Foto: TENIS NIGULIS

nauda. Mūsu katedras cilvēkiem nebija nekādu problēmu piemēroties Rietumu prasībām, jo mēs jau tā bijām dzīvojuši visu laiku.

**Fizikas doktoru ANDRI MUIŽNIEKU
uzklausījusi DACE KREJERE**

KĀPĒC LATVIJĀ

Latvijas nacionāli konservatīvās partijas LNNK jaunatnes nodaļa ir partijas struktūrvienība. Dibināta 1994.gadā. Aktīvi sadarbojas ar Zviedrijas moderātu jauniešu apvienību (Moderata ungdoms förbundet) un Lielbritānijas konservatīvās partijas jaunatnes apvienību, ir Eiropas jauno konservatīvo (European young conservatives) dalīborganizācija.

Šobrīd strādā pie LNNK priekšvēlēšanu kampaņas organizācijas.

Kodolu pārsvarā veido studenti - ekonomisti, vēsturnieki, politologi, sociālie darbinieki. Kopā LNNK jaunatnes nodaļā darbojas 47 jaunieši.

Ir labi kontakti ar citām Latvijas nacionāli konservatīvām organizācijām, kopā ar partijas "Tēvzemei un Brīvībai" jaunatnes nodaļu ir izstrādāts aicinājums "Par Latvijas armiju".

"Universitātes Avīzes" slejās jau ir pabijuši gan "Latvijas Ceļa" liberāli, gan jaunie sociāldemokrāti. Liekas, ka šim ideoloģijām nevajadzētu radīt aizdomas jauniešos. Bet arī tik nozīmīgā Latvijas partijā kā LNNK, neskatoties uz tās nacionālkon-servatīvajām idejām, ir savs bariņš aktīvu jauniešu.

LNNK ar konservatīvismu piesaista jauno paaudzi? Var šķist paradoksāli, taču Egils Mazūrs, LNNK jaunatnes nodaļas vadītājs, un Rems Razums, LNNK jaunatnes nodaļas reklāmas konsultants, to apliecina.

- Kāds ir jūsu darbības mērķis?

Egils: Pirmkārt, jau darbs politikā, lai Latvijā tiktu realizētas nacionāli konservatīvās vērtības - brīvais tirgus, individa brīvība, zemi nodokļi ekonomikā, sociālā nodrošināšana atbilstoši katra ieguldījumam.

- Ko tad jūs tā labā darāt?

Egils: Sanākam kopā un runājam par savām iespējām kaut ko mainīt, rīkojam seminārus, kopā pavadām brīvo laiku.

Vai tā nav tikai tāda papļāpāšana?

Egils: Gan tas, gan tas - būšu atklāts. Taču ir arī patiesi nopietni jautājumi, piemēram, kopīgs projekts ar Zviedrijas konservatīvo partiju par vēlēšanu kampaņas organizēšanu, piedalāmies semināros. Pats nopietnākais darbs ir LNNK vēlēšanu kampaņas organizēšana, pēc tam, protams, nāk pasēdēšana un papļāpāšana.

Kāpēc jaunatnes nodaļa ir partijas LNNK struktūrvienība? Parasti lielās partijās vismaz formāli norobežojas no jauniešiem.

Egils: LNNK ir ietverti abi momenti. Pastāv gan jaunatnes nodaļa partijā, kuras priekšsēdētājs ir arī LNNK valde un padome. Taču pastāv arī atsevišķa jauniešu organizācija - Jaunatnes klubs LNNK, kurā

iesaistās arī tie jaunieši, kuri nav partijas biedri. Klubs organizē izklaides pasākumus, seminārus, konferences; un jaunatnes nodaļa kļūst par vietu, kurā sanāk jaunieši, kurus vairāk interesē tieši politika.

- Pēc kādiem principiem uzņem LNNK jaunatnes nodaļā?

Egils: Pirmais ierobežojums ir vecums - par jaunatnes nodaļas biedriem var kļūt jaunieši vecumā no 18 līdz 35 gadiem. Lai iestātos, ir nepieciešami divi galvotāji, kā arī var tikt noteikts pārbaudes laiks līdz sešiem mēnešiem, taču, ja nevienam nav iebildumu, šis cilvēks tiek reģistrēts kā partijas biedrs un ir tiesīgs piedalīties balsošanā, kā arī tikt ievēlēts amatos un piedalīties LNNK pasākumos. To finansēšanai ir nodibināts LNNK Jaunatnes fonds. Tā ir iespējams plašāk izplatīt nacionālkon-servatīvo domu.

- Ko jaunieši vēlas panākt, atnākot uz LNNK? Var taču sēdēt mājās, ļaujot darboties "vecākiem"?

Egils: LNNK, galvenokārt, piedāvā iespējas sadarboties ar citiem jauniešiem interešu grupās, kā arī, protams, iespējas realizēt savas ieceres sabiedrības pārveidošanā. Par nožēlu ir jāsaka, ka jaunatne

ir inerta un pasīva, un tikai nedaudzi iesaistās partijas darbībā.

Vai to nenosaka t.s. pieaugušo lielā loma, kas jauniešus pavelk pie sevis, piespiežot tos pārāgrī tēlot pieaugušos?

Egils:Daļēji tas tā ir, bet mūsu nesen izveidotais jaunatnes fonds dos daudz lielāku brīvību un neatkarību no partijas. Protams, ja mēs pārstāvam sevi partijā, mums arī ir jāpieskaņojas tās disciplīnai.

- Partijas projekti ir "lielās lietas", kas uzreiz tieši jauniešus neietekmē.Kāpēc jauniešu nodaļa LNNK nopietni nepie-strādā pie likumdošanas?

Egils: Partijā ir septiņas darba grupas 6. Saeimas priekšvēlēšanu programmas izveidei. To darbā esam iesaistīti arī mēs, tādējādi ietekmējot dažādu jautājumu risināšanu. Ja uzvarēsīm vēlēšanās, varēsim īstenot savas nacionāli konservatīvās idejas, arī ar jaunatni saistītos jautājumos.

- Ko tad tu ceri sagaidīt no vēlēšanām?

Egils: Gribam jau mēs protams 51 vietu Saeimā, bet reāli būtu 20 deputāti.

- Vai tev ir pieņemams vienas partijas nospiedošs vairākums Saeima, lai arī tā ir tava partija?

Egils: Jā. Latvijai kā mazai valstij būtu jāorientējas uz sistēmu ar nedaudzām nopietnām partijām, kā tas ir, piemēram, Lielbritānijā vai ASV. Mūsu zemē situācija jau ir diezgan līdzīga, jo 5% barjeru pēc socioloģisko pētījumu datiem varēs pārvarēt labi, ja trīs četras partijas.

- Iedomājies, ka tu esi Ministru prezidents ar 51 balsi Saeimā. Ko tu tagad darītu "lietas labā"?

Egils: Tagad - neko īpašu. Ir jāsaskaņo vajadzības ar reālajām iespējām. Galvenie jautājumi, kuriem pievērstu uzmanību ir pensijas, sertifikāti, zeme un lielie uzņēmumi, kā Latvenergo un Lattelekom.

Ar ko tad LNNK iespējas būtu reālākas par tagad pie varas esošo iespējām. Vai ir jēga balsot? Latvijas Ceļš saka tieši to pašu, ko tu.

Egils: Ir jāskatās uz darbiem, nevis runām. Es kā sociālo jautājumu darba grupas loceklis varu droši apgalvot, ka mēs sociālos jautājumus varētu risināt stipri ātrāk par tagadējo valdību.

- Malači, par pensionāriem domājat, tie jau tie aktīvākie balsotāji.

Egils: Skaties uz LNNK nostādņēm kopumā! Tās ir konservatīvas, tāad tirgus

JĀRUNĀ LATVISKI?

ekonomikas principi (lēti kredīti u.tml.), bet ne bezmaksas izglītība. Jaunatnei pašai ir jāaktivizējas, jo tagad piedāvātās iespējas ir grandiozas.

- Ko ar tādiem "tupākiem" lai iesāk?

Egils: Tādiem "tupākiem" nav ko darīt Universitātē.

Tad nākamajās vēlēšanās tādu "tupaku" būs vairākums.

Egils: Gluži pretēji. Cilvēki studē vairāk un sabiedrības intelektuālais limenis celsies.

- Vai, tavuprāt, nacionāli konservatīvās idejas var būt populāras jaunatnes vidū? LNNK stereotips, manuprāt, kļiedzošu vecišu bariņš, kas dzen krievus laukā no Latvijas.

Egils: Varu droši apgalvot, ka mūsu nodaļā nav neviena veča, bet prioritāte ir brīvais tirgus, kas, domājams, ir arī jaunatnes prioritāte.

- Bet t.s. "intelektuāļi", kuriem maciņš tāds plānāks, bet būtisks brīvais gars? Vai Rīgas domes izgājienus var nosaukt par reklāmu jaunatnes pieaicināšanai? Vai tuvāks nav kosmopolitisms, eiropēiskās idejas?

Egils: Rīgas domes ricību noteica finansiālas grūtības.

Ir jāvērtē jaunais vērtības, ko ienes Amerika un Eiropa. Eksistē pastāvīgas latviskās pamatvērtības, kuras nedrīkst aizmirst, transformējot atbilstoši jauninājumiem no rietumiem.

Mēs iestājamies par Eiropas Savienību un arī garīgi tai esam gatavi.

- Eiropas Savienība kā Latvijas interešu nodrošinājums? Mūs skars arī "rietumi mūs nesapratis" Vai ir daudz jauniešu, kas vēlas palikt "latviski latvieši"?

Egils: Saprāta robežās. Ne jau tas ir glābiņš. Būsim latvieši, kas strādā pēc Eiropas noteikumiem.

Rems: Visā Eiropā notiek atkāpšanās no kosmopolitisma. Arī viņi tur ir sapratuši, ka katrai tautai ir jābūt pašai par sevi, un, jo mazāka ir tauta, jo lielāka loma ir nacionālajiem jautājumiem.

Tauta grimst nabadzībā, bet tu runā par nacionālajiem jautājumiem. Negodīgi.

Rems: Teikuma sākumam es piekristu ir grūti iztikt, nav normālas izglītības, zems dzīves līmenis, bet ir arī pozitīvais - jaunā sistēma, kuras attīstībai ikviens ir spējīgs daudz darīt, katrs var ietekmēt pats savu nākotni.

Tam ir vajadzīgs savs mērķis.Vai jaunatne nav tāda, kāda tā ir, tieši tāpēc, ka tai nav mērķa?

Rems: Tas pašam ir jāatrod. Nevienam priekšā nepateiks.

-Partija varētu būt vieta, kur to izkristalizēt.

Rems: Tas tiek darīts. Tāpēc ir programmas, kuras ir pilnas ar daudziem cēliešiem un skaistiem mērķiem. Katrs var sev izvēlēties tuvāko un sākt darboties lietas labā.

LNNK mērķis ir brīva, demokrātiska un nacionāla valsts ar tirgus ekonomiku. Šim mērķim ir fantastisks skaits apakšuzdevumu.

Labi. Brīva, demokrātiska valsts ar tirgus ekonomiku. Bet kā izskatās nacionāla valsts?

Rems: Šajā jēdzienā ietilpst izglītība, kultūra, morāles un ētikas jautājumi, latviešu valoda. Tā ir nepieciešamība izveidot vienkopienas valsti, kurā dzīvo arī cittautieši ar garantētām cilvēktiesībām. Šeit tomēr ir Latvija.

- Kā tas notiks praktiski? Nacionālie jautājumi parasti ir tie slidenākie.

Rems: Ja mēs veidojam savu zemi un valsti, ir jābūt pietiekami stingrām pozīcijām. Lai situācija mainītos uz labo pusi un nepaliktu tur, kur esam, maksimāli jādarbojas šajā jomā.

Tā ir galvenā LNNK pamatiezīme. Latvijas Ceļš, piemēram, ir gatavs kompromisiem arī nacionālajā jomā, lai celtu reitingu. Tas nav tik mazsvarīgi, lai tā darītu. Tāpēc ir vērojama šī konsekvēntā LNNK darbība, nepieļaujot kompromisus.

- Krievi Latvijā ir realitāte. Varbūt arī divkopienas valsts?

Rems: Nav taisnība. Pieaug bērnu skaits, kas apmeklē latviešu skolas, jo ir skaidrs, ka cilvēki, kas vēl astoņpadsmit gadus dzīvo tikai krievu vidē, nebūs spējīgi šeit dzīvot, nevarēs īstenot savas sociālās un garīgās vajadzības.

LNNK vēlas, lai katrs zinātu, ka viņš dzīvo Latvijā. Tas nebūs iespējams, ja nebūs priekšnoteikumu ielās, veikalos, darba vietās, valsts iestādēs.

Egils: Ir divas iespējas - viena valsts ar vienu tautu vai divām naidīgām sabiedrības daļām. Mūsējā izvēle ir pirmais variants, savukārt, latviešu valoda ir vienīgais demokrātiskais mehānisms, kā veicināt cittautiešu integrāciju.

- Kāpēc jums rūp latviskums? Vai nav vienlīga, kas dzīvo šajā zemē?Kāpēc

Latvijai ir jābūt latviskai?

Rems: No personīgās pieredzes varu apgalvot, ka nav vienlīga. Esmu ilgu laiku strādājis Ukrainā un Krievijā, milu krievus un man ar tiem ir vislabākās attiecības. Atgriežoties Rīgā un redzot komunālā dzīvokļa kaimiņu jaukto ģimeni, kļūstu par krievu vislielāko ienaidnieku, jo tā ir cita tauta, kultūra un cita attieksme pret dzīvi, sākot ar ēdienu, beidzot ar literatūru. Grandiozas atšķirības, kas man nebūt nav vienaldzīgas.

- Cittautieši arī pateiks, ka nav vienlīga un nevēlas viņi te nekādu latvisku Latviju.

Egils: Viņi var te mierīgi dzīvot, attīstīt savu kultūru, taču, lai iegūtu pilsoņa politiskās tiesības, viņiem ir jāpilda likumā noteiktās prasības. Kamēr viņš netraucē apkārtējiem, nevienam ar viņam netraucēs realizēt savu nacionālo identitāti.

Rems: Lai viņi paši sevi nemāna, gribot te redzēt Krieviju. Viņi šurp devās tieši tāpēc, ka te bija latviskā kultūra.

- Neticu, ka kāds tik tālu aizdomāsies, jo balsos par savām šibrīža vajadzībām.Vai problēma nav tajā, ka noteikumus diktē vien, bet spēlē otri?

Rems: No 722 tūkstošiem krievu Latvijā 278 tūkstoši ir pilsoņi, atlikušajiem 444 tūkstošiem ir liegtas tikai pavisam nedaudzas tiesības. Tai skaitā arī, piemēram, dienests armijā. Ažiotāžu ir radījusi tikai un vienīgi Krievijas propaganda.

- Bet latvieši? Vai lielajās rūpēs par identitātes zaudēšanu mēs neiebruksim pārāk lielā provinciālismā?

Rems: Daudziem liekas, ka visa pasaule griežas ap Latviju. Tomēr tā nav tik ļoti politiska, cik kulturāla problēma, kuru politiskai partijai nav viegli mainīt. Vienīgais līdzeklis ir izglītības programmas, kas vai nu saasinās vai izlīdzinās šo konfliktu.

Izglītība ir miljoni. Kas nupat teica, ka ir jāsaskaņo vēlmes ar iespējām?

Rems: Latvijai ir liela pozitīva iezīme, kas nodrošinās tās tālāku attīstību. Mēs dzīvojam mazā zemē un iespējas iegūt labu izglītību rietumos ir daudz lielākas sabiedrības daļai. Katram jauniem, kas vēlas kaut ko sasniegt, ir dots viss, lai viņš to izdarītu.

Egils: Savukārt līdzās ir iespēja neko nedarīt, ja nevēlies. Nevienam tevi netraucēs.

GATAVOJAMIES "GAUDEAMUS XII"

Igauņu meiteņu dejas
"Danča" izpildījumā

Foto:
TENIS NIGULIS

"Franksēze"
"Vektora" izpildījumā

• No 7 līdz 9. jūlijam Tartu notiks Baltijas valstu Studentu dziesmu un deju svētki "Gaudeamus XII"

Martā jau bija iespēja noskatīties LU Tautas deju ansambļa "Dancis", RTU Tautas deju ansambļa "Vektors" un Jelgavas Lauksaimniecības universitātes deju ansambļa "Kalve" koncertu.

Horeogrāfija bija interesanta un jauneklīga. Oriģinālas un liriskas šķīta "Kalves" iestudētās dejas. Kaut gan netrūka arī dzīvesprieka, īpaši muzikālās kapellas dalībnieku lieliskajā izpildījumā.

Jaukas un dejiskas ir "Danča" meitenes. Pārsteidza temperamentīgā igauņu dejas. Ja ziemeļu kaimiņi tikpat dedzīgi veidos svētku norisi, tad noteikti nebūs garlaicīgi.

Bet nenoliedzami brašākos puišus jāmeklē "Vektora" deju vidū. No skatuves jūtama atraisītība un savstarpēja pleca izjūta. Ja ir prieks skatīties, tad tas, ko viņi dara, patiek pašiem deju deju, vai ne?

Gaidīsim vasaru un kopdziedāšanas un deju svētkus! Plānots, ka no Latvijas uz Tartu dosies 40 kolektīvu no 16 Latvijas augstākajām mācību iestādēm, t.i., aptuveni 1600 dalībnieku. Pārējie brauksim skatīties.

ILZE BRINKMANE

KO NOZĪMĒ "DZĪNE"?

Vasarā Rīgā notiks Ziemeļvalstu Dziesmu svētki. Tiem gatavojas arī jauniešu jauktais koris "Dzīne", kuru vada diriģents Aivars Gailis. Kora aizsākumi meklējami Vidzemes pilsētā Valmierā, kad Aivaru

Gaili uzaicināja 4. vidusskolas kori sagatavot iepriekšējiem Latvijas skolēnu Dziesmu svētkiem. Bērni auga, viņu balsis tika izkoptas, pilnveidojās viņu muzikalitāte. Izveidojās koris "Pārgauja", kas

drīzumā kļuva par "Kamenu" "Dzīne" jau darbojās Rīgā, bet kādu rudeni, kad kameņi no vidusskolēniem kļuva par Rīgas, Jelgavas universitāšu studentiem, radās ideja kolektīvu pārkristīt par "Re!" Dziedātāji ir jauni, viņu idejas ir jaunas, un viņiem vienmēr gribas kaut ko jaunu. Tomēr korim palika "Dzīnes" nosaukums, kas nozīmējot jaunus egļu dzinumus.

Uz interviju ar "UA" bija atnākuši kora vecbiedri - Maija, Sintija, Intars, Ojārs un diriģents Aivars Gailis.

Aija: - Kāpēc jūs dziedat tieši "Dzīnē"?

Maija: - Tas, ka sāku dziedāt "Dzīnē", ir nejaušība. Par kori es uzzināju no draudzenes. Tas, ka neaizgāju dziedāt nekur citur, ir Aivara nopelns, jo viņam ir īpaša dziedāt mācīšanas metodika.

Sintija: - Arī es par kori uzzināju no draugiem. Esmu mācījusies mūziku un varētu dziedāt jebkurā korī, bet šeit piesaista kolektīvs.

Ojārs: - Pirms tam dziedāju Doma kori. Viens draugs aizgāja uz "Dzīni" - Tā pirmoreiz uzzināju par šo kori. Pēc pāris gadiem ieraudzīju "Dzīnes" afišu, kurā bija rakstīts, ka meklē jaunus dziedātājus. Es ilgi dūšojos un tad, kad visi termiņi bija nokavēti, aizgāju. Man patīk tas, ka es atradu to, ko meklēju kolektīvu.

Intars: - Sāku dziedāt jau Valmierā.

Patik Aivara iesildīšanās metodes. Kad sāku dziedāt, augšējās notis nevarēju tik labi "paņemt" kā tagad.

Sintija: Intars ir mūsu stabilākais tenors un centrālais fotogrāfs.

Aija: Jūs visi minat labu kolektīvu. Gandrīz visi tajā ir studenti. Kas jūsu kori ir visstudentiskie pasākumi?

Maija: - Mums bieži notiek tematiskie kora pasākumi. Viens no jaukākajiem bija pagājušā gada karnevāls TV somu pirti. Es nebiju iedomājusies, ka cilvēki būs tik atsaucīgi. Šogad arī taisīsim karnevālu.

Aivars: - Šogad Ziemassvētki mums bija klusi "ģimenes" svētki mežā, pilnmēness naktī, kad sniedzis bija uzsnidzis tieši tik daudz, lai būtu apsegta eglīte, bet lai mēs nesabristu kājas.

Maija: Toties pirmajā gadā mums bija dzīva, izvēlēta eglīte, zaķiši. Aivars bija bērtis!

Aija: Jūs bieži dziedat gan vecas, gan jaunas studentu dziesmas ģitāras pavadībā. Tas atgādina 70. 80. gadu studentus...

Sintija: Mūs izbrīna tas, ka koros nenotiek šāda veida dziedāšana. Mums tā ir nepieciešamība. Tas noteikti satur

kopā kolektīvu, jo visiem patik.

Aija: - Kādas ir kora tradīcijas?

Maija: - Kopš pagājušā gada kora tradīcija ir tā, ka katram fuksim jāatrod kora vecāki, pie kā griezties grūtos brīžos. Fukšiem jāiztur pārbaudījums, lai saprot, ka "Dzinē" nebūs nekāda sarakstu ķēpšana.

Ojārs: - Aivars liek pacelt kāju, sist ar plaukstu pa galvu, glaudīt vēderu un teikt: "Visniedomājāmākā komunikabilitāte"

Sintija: Ir lielas ovācijas, ja kāds to pasaka.

Aivars: Pēdējā reizē jaunie bija samācījušies, tā kā nākotnē ir gaidāmas ļoti būtiskas izmaiņas.

Aija: Kas ir kora līderis?

Maija: Mēs katru gadu vēlam prezidentu. Otro gadu kora prezidents ir Ojārs. Viņam palīdz Kultūras ministrs un Ekonomikas ministrs.

Aija: Kā tu, Ojār, izskaidrosi savu popularitāti?

Ojārs: - Tas notiek spontāni un vienbalsīgi.

Aija: - Kāda ir alga amata viriem?

Aivars: - Tautas mīlestība.

Sintija: - Maija mums ir atbildīgā par tradīciju izkopšanu, es esmu koncertmeis-

tare un koncertos saņemu ziedus.

Par ceļojumiem uz ārzemēm izcēlās dispuits, vai tā ir vai nav tradīcija. "Dzine" ir dziedājusi Zviedrijā, Francijā, Vācijā un Dānijā.

Aija: - Kam "Dzine" gatavojas pašlaik?

Aivars: VEF Kultūras pils 35 gadu svinību koncertam un Ziemeļvalstu Dziesmu svētkiem vasarā. Vairāk neteikšu ne vārda. Esmu mānīcīgs.

Aija: - Vai varat pastāstīt kādu kuriozu no kora dzīves?

Aivars: - Tā drīzāk ir tradīcija. Laiku pa laiku (parasti sesijas laikā) uzrikoju tā saucamo diētas periodu. Tie ir mēģinājumi bez meitenēm un otrādi.

Vienu reizi braucām dziedāt uz baznīcu. Skatāmies - autobusā nav ne mācītāja, ne prezidenta. Protams, ja prezidents būtu bijis kopā ar mums, mēs neievērotu, ka trūkst mācītāja.

Ojārs: - Tā jau Ingrīda man teica - "Tikai, lūdzu, paliec ar mani, neej projām. Ja es viena palikšu, mani neviens nepamanīs."

Visi: - Tā noteikti arī būtu.

Aija: - Vēlu, lai visas jūsu ieceres piepildās un visi vienmēr būtu pietiekoši pamanāmi!

Sarunu "vedusi" AIJA ŠULTE

ATKĀRTOTI PANĀKUMI!

Universitātes Avīze **ua**
SPORTS

Republikas komandu čempionātā "A" klasē veiksmīgi startēja s/k "Universitātes sports" vīriešu komanda (S. Vasiļevs, G. Rūsis, A. Beikmanis, J. Apse un S. Krūmiņš), kur astoņu komandu konkurencē otro gadu pēc kārtas kļuva par Latvijas čempioniem. Sākums nebija daudzsološs, jo pirmajā dienā uz sacensībām nepaspēja ierasties republikas čempions S. Vasiļevs, kurš aizvadīja pēdējās spēles Vācijas komandu čempionātā un atpakaļceļā aizkavējās.

Grūti laiki arī tiem studentiem, kuri mācības un treniņus cenšas savienot ar darbu. Arī G. Rūsis pirmajā dienā varēja ierasties tikai uz divām spēlēm, jo bija jābūt darbā, bet pārējiem bez abiem līderiem viegli vis neklājās. Viss tomēr beidzās veiksmīgi, un ceļojošais kauss atkal tika s/k "U. S."

Bronzas medaļu s/k "Mazā tenisa lielmeistaru" sastāvā izcīnīja arī s/k "U. S." biedrs U. Šāvējs, jo katrā komandā varēja spēlēt viens viesspēlētājs vai cita kolektīva biedrs.

Pamazām viss tiek darīts, lai varētu piedalīties Pasaules čempionātā Ķīnā. Ceru, ka turp nokļūsim un redzēsim Latvijas izlases rindās: S. Vasiļevu, G. Rūsi un J. Apsi. Pirms šī čempionāta vēl paredzams Baltijas valstu čempionāts un Tallinas turnīrs, kā arī pamatīgi treniņi, kas, protams, veiksmīgi jāsavieno ar mācībām.

**GENĀDIJS KARTUZOVS,
LU galda tenisa treneris**

Universitātes Avīze **ua**
IN MEMORIAM

ATVADU VĀRDI ULDIM GRĪVIŅAM

(28.03.1932. 09.03.1995.)

Pēc isas un smagas slimības aizsaulē aizgājis Latvijas Universitātes Vadības un ekonomiskās informātikas fakultātes Dr. oec., docents Uldis Grīviņš.

Nelaiķa dzimta sakņojas zemnieku ģimenē Valmieras pusē. Skolas gadi Valmierā, studijas - Latvijas Universitātes Ekonomikas fakultātē, tad aspirantūra Maskavā un tālākās mūža un darba gaitas tikai mūsu Alma mater, no katedras

laboranta līdz docenta amatam.

Uldis Grīviņš kolēģu un studentu atmiņā paliks kā personība ar spilgti izteiktu korektu attieksmi pildot mācību, zinātniskos un sabiedriskos pienākumus. Viņš necieta paviršību. Uzrakstīt recenziju studenta darbam, mācību grāmatai vai zinātniskam pētījumam viņa izpratnē bija vienlīdz atbildīgs darbs.

Uldis Grīviņš visu savu radošo darbību veltīja jaunās paaudzes izglītošanai, lasot zinātniskos datorikas kursus program-mēšanā, algoritmēšanā un informātikā.

Uzrakstīti daudzi mācību līdzekļi, zinātniskie raksti. Ne mazums laika un enerģijas tika ieguldīts bakaluru un maģistru mācību programmu izstrādē, dažādu metodisko norādījumu sagatavošanā, sabiedrisko pienākumu godprātīgā pildīšanā.

Kolēģi un studenti Uldi Grīviņu paturēs mūžīgā piemiņā.

LU Vadības un ekonomiskās informātikas fakultātes kolektīvs

CEĻŠ UZ KAPU JEB GALVENĀ LIĻU PRIEKŠROCĪBA - VIŅIEM NESĀP

Dr. Velta Volksons

"Cilvēks nejutēja sev, kur atrodas. Tas bija skaidrs - viņš patlaban bija šini vietā un nekur citur. Bet tomēr, kas šī varēja būt par vietu - auksts galds, palags, cementa vieta? Kāda varēja būt viņa dzīve pirms pašreizējā momenta, vai lietu secībai laikā bija atrodama cēloņsakarība? Nekad nevar zināt, kas notiks pēc nākamā soļa. Un allaž jābrīnās par tagadni: paskat, kāds es patlaban esmu un kur atrodos. Nosalis, uz cementa grīdas.

Vīrs noslidēja lejā galda otrajā pusē. Arī šeit ir cementa grīda. Atkal galds. Atkal svešs, auksts un tukšs. Vīrs pataustīja tā malu, galda virsmu. Stop! Tur bija kaut kas. Kāds cilvēks. Svešais cilvēks uz svešās salās nekustīgi gulēja zem palaga. Vīrs atvilka roku un tad viegli pārslidināja to pār ķermeni, kas gulēja uz galda. Bija palags un zem palaga cilvēks. Svešais cilvēks uz svešās salās nekustīgi gulēja zem palaga. Kāpēc viņš gulēja nekustīgi? Pakāpeniski izgaisa zinātniskais pašapmāns, arvien vairāk un vairāk vīru pārņēma nomāktība, bailes, šausmas. Cilvēks nelikās ne zinīs, viņš gulēja nekustīgi." (Arvo Valtons, "Lāpnesis").

Par prieku fiziķiem un nožēlu asu izjūtu cienītājiem, pašreiz pie mūsdienu kardioloģijas un citas aparatūras liķi morgos vairs nemēdz pamosties un spokoties arī ne, vismaz tas nenotiek Tiesu medicīnas ekspertīzes centra morgā (starp citu, par morgu to sauc tikai tautas valodā, īstenībā

Darbojošās personas: Dr. Velta Volksons - beigusi Liepājas divgadīgo medicīnas māsu skolu, Medicīnas institūtu (akadēmiju), strādājusi tiesu medicīnas ekspertīzes birojā, cietušo personu ekspertīzes nodaļā, 1992. gadā kļuva par galveno tiesu medicīnas ekspertu, tagad Latvijas tiesu medicīnas ekspertīzes centra direktore. No 1968. gada lasa lekcijas tiesu medicīnā LU (vienmēr bijis lielākais reitings starp LU tiesu medicīnas mācībspēkiem). Par prieku sev un citiem nav bijusi ne komjaunatnē, ne partijā.

Vieta: Latvijas tiesu medicīnas ekspertīzes centrs.

Moto: kādreiz arī mēs mirsim.

tā ir tanatoloģijas nodaļa). "Kriminālais" morgs - tā es sākumā nodēvēju šo vietu, jo te saved durtos, šautos, sistos jeb isāk sakot, nedabīgā nāvē mirušos. Šī vieta ir slavēta LU Juridiskās fakultātes un Medicīnas akadēmijas studentu vidū, jo daudziem pirmoreiz mūžā nākas saskarties ar mirušu cilvēku autopsiju (uzšķēršanu). Tā kā topošie mediķi ar liķa materiālu sāk iepazīties jau 1. kursā (kā saka, no sākuma novelk ādiņu kā citrona miziņu, pēc tam noņem zemādas tauku slāni un tad pilnīgi preparē muskuļaudus līdz pat kaulu audiem) un uz šejieni nāk tikai apmācības pēdējos gados, tad visbiežāk ģībstot juristu studenti, kas notikuma vietā ir maz bijuši. Vairākums pat liķi nav redzējuši. Ir bijis tā, ka liela auguma puisis, kas stāvē, atslējies pret sienu, tā lēni lēni noslid gar to, un "darba devēji" ir laimīgi, ka viņš nav pēkšņi kritis gar zemi visā augumā un sasitis galvu. Cits ātri vien kļūst bāli dzeltenī zaļgans un mazpamazām lavās uz durvju pusi. Bet ko darīt - kuņģis jāatver, jāatver arī zarnu trakts, un zālē, bez šaubām, ir arī savi aromāti - citreiz mazāk patikami, citreiz pieņemamāki. Tas atkarīgs no tā, ko nelaiķis pēdējā dzīves dienā ēdis un dzēris un pirms cik ilga laika. Dažreiz arī zāle smaržo pēc rūgtām mandelēm (nezinātājam varu paskaidrot, ka tā smaržo ciankālijs), kas tagad gan ir reti, jo pēdējā laikā vairāk mirst no traumām, narkotikām un alkohola.

Ekspertu darbs nav viegls. Ja ir pirm-diena, tad var būt pat 25 - 30 aizsaulē aizgājušo. Tas ir ļoti daudz, ja dienā

eksperts spiests veikt tiesu medicīnisko ekspertīzi trīs līdz četriem liķiem. Normāli būtu viena, maksimāli divas liķu ekspertīzes dienas. Miroņu griezējs tā viņus dažviet sauc vai arī - liķu uzšķērdējs - šādu daiļrunīgu virsrakstu kādreiz veltīja "Vakara Ziņas" intervijai ar Liepājas Tiesu medicīnas ekspertīzes nodaļas vad. A. Sūnāksli. Ne velti tautā kļūst nostāsti par to, ka sanitāri turpat blakām mirušajiem nosnauž diendusu vai arī mierīgi notiesā pusdienām līdzpaņemtās sviestmaizes. "Cilvēks jau pie visa pierod. Arī pie liķiem, jo vairāk tad, ja tos redz katru dienu", atzīst Dr. Velta Volksons. "Žēl jau arī ir, it sevišķi mazu bērnu, bet šis darbs ir ļoti vajadzīgs. Ar aizgājušo cilvēku tiesu medicīnisko izmeklēšanu mēs palīdzam cīņā ar noziedzību. Gadījumos, kad varētu uzskatīt, ka cilvēks miris no slimības, atklājas, ka tieši otrādi - viņš miris no nodarītajiem miesas bojājumiem. Ne vienmēr tos var redzēt - varbūt plīsušas aknas vai liesa, lauztā riba traumējusi plaušaudus vai arī ir cita rakstura iekšēja noasiņošana. Tad jau var teikt, ka tiem ķirurģiem, kas izdara operācijas, ir kaut kādas gandrīz vai sadistiskas tieksmes, jo viņi griež dzīvus audus. Tas laikam ir vēl nežēlīgāk. Galvenā liķu priekšrocība - viņiem nesāp."

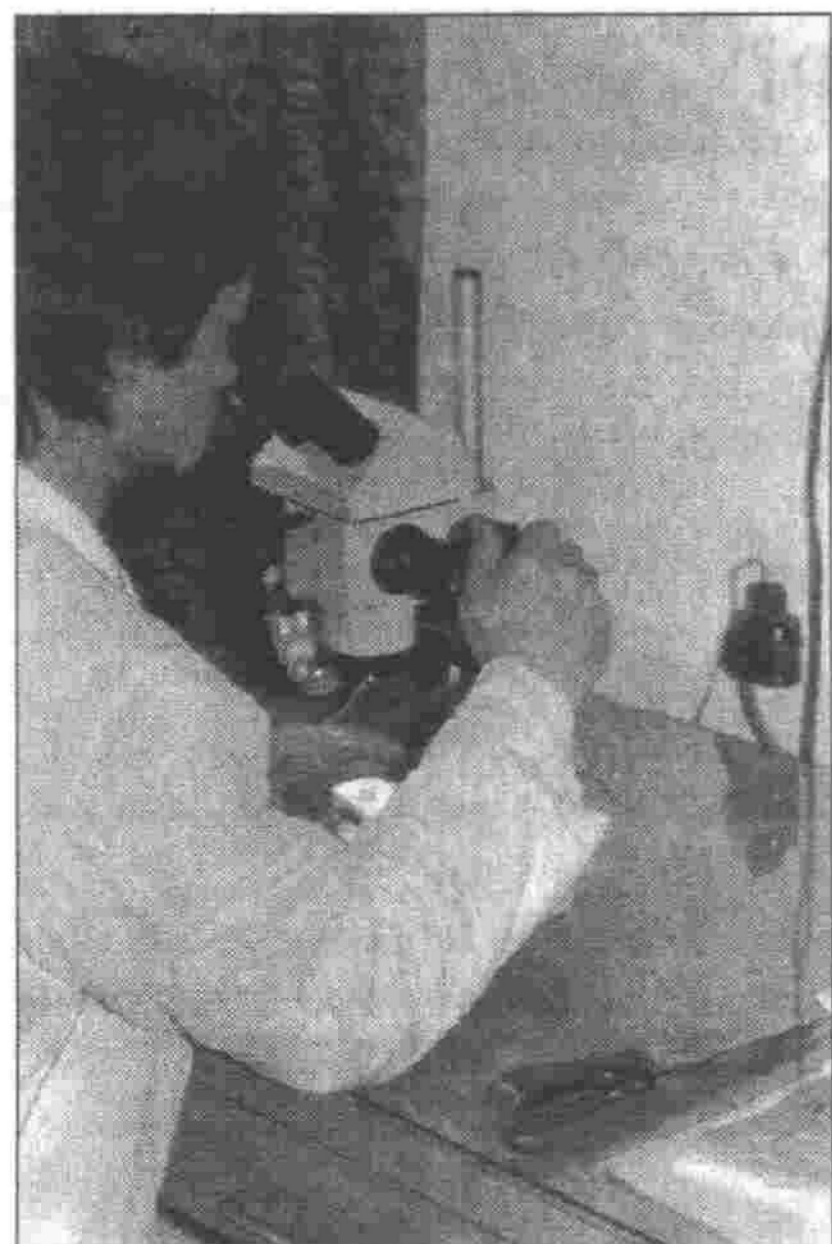
DVĒSELES MEKLĒJUMOS

"Pagaidiet, es sākumā paskatišos, kā tur izskatās", pirms ievest mūs sekciju zālē, nobrīdina Dr. Velta Volksons. Acimredzot mēdz būt tādi skati, ka vest iekšā tādus nepieredzējušus kā mūs nebūtu vēlami. Tā diena bija tāda "patukšāka". Uz

galdiem gulēja pieci kaili vīrieši - viens ar skaidri redzamu šautu brūci pakrūtē, otrs - asinīm noplūdušu galvu, bet cits jau "aizsūts". Miruši viņi izskatās savādāki - kā vaska figūras, un noliekusies vēroju kāda ūsaina vīrieša (tā, ar asiņaino galvu) sāņus pagriezto seju, mēģinot iztēloties, kāds viņš izskatījās, dzīvs būdams. Ir tāda sajūta, ka viņš teju teju atvērs acis un celsies augšā. Laikam jau iespaidu uz manu zemapziņu atstājuši šausmu "vigiki", kur cilvēku neierobežotā fantāzija spēj uzburt no kapa ārā lienošus tārpainus liķus un staigājošus, asiņaini receklainus zombijus.

Turpat blakustelpā notiek liķa tiesu medicīniskā ekspertīze. Šķiet, esam paguvuši tikai uz beigām - uz galda kā atvērta grāmata guļ sievietes liķis. Blakus iekšējo orgānu komplekts. "Iztirita gluži tāpat kā zivs", nodomāju, un tūlīt pat gribas pameklēt, kur tad mājojusi Bibēlē daudzīnātā cilvēka dvēsele izdoztajā krūškurvī un tukšajā vēdera dobumā vai tai asiņainajā čupelē uz galda? Šķiet, visi ticīgo principi par cilvēka dvēseli un atdzimšanu šeit, sekciju zālē, atkāpjas.

Izrādās, cilvēka reakcija atkarīga no tā, cik sagatavots viņš nāk uz šejieni. Ja iepriekš ir bijusi saskare ar liķiem un sev tiek iegalvots, ka nāksies redzēt diezgan neestētiskus skatus, tad ģibonis arī neuznāks. Nopriecājos, ka iepriekš, strādājot slimnīcā, biju spiesta redzēt visādus liķus gan pavisam "svaigus", vēl agonijā raustošos mirstošos cilvēkus, gan arī jau iepuvušus (ne visiem ir piederīgie, kas laikā savāc tos no morga).

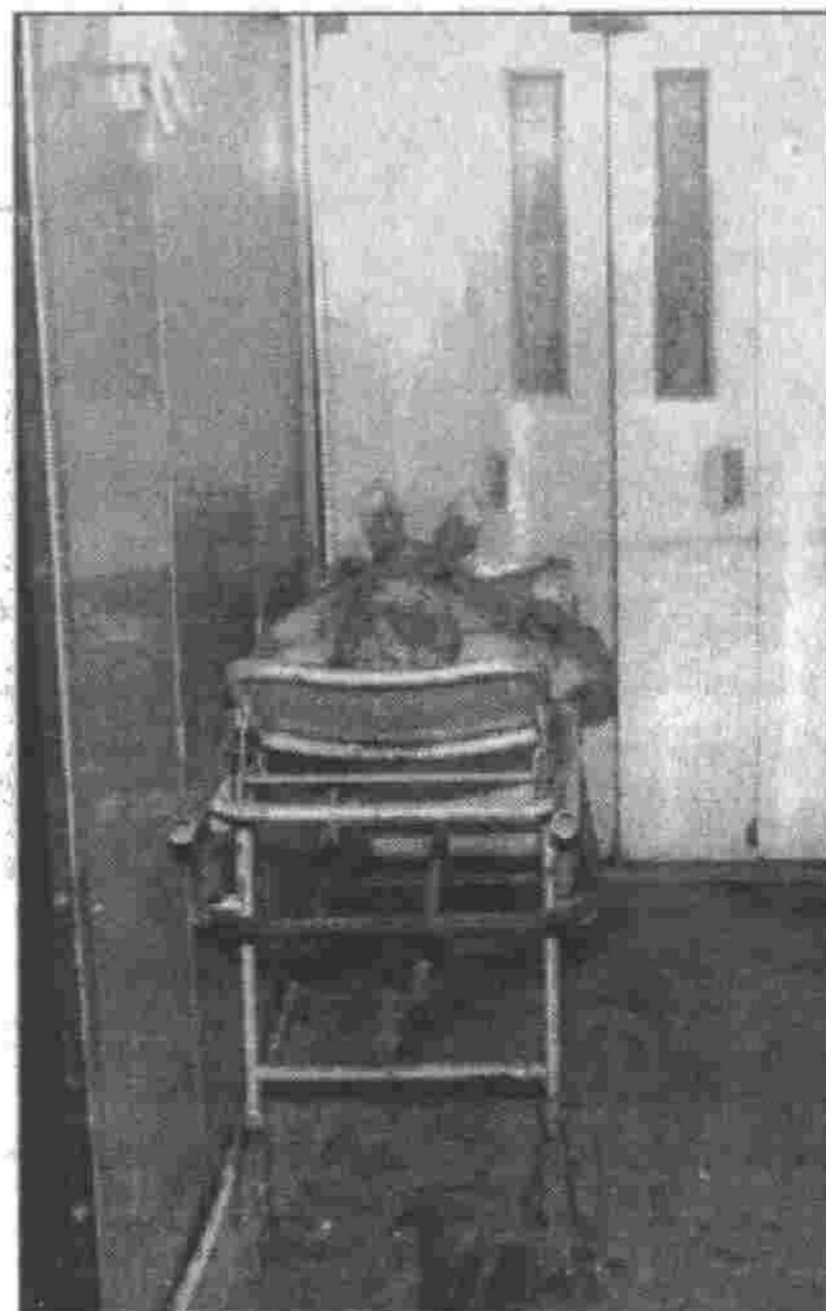

Liķa audus izmeklē arī mikroskopiski. Attēls: dr. J. Kinelis

Vispār žurnālisti šeit nav returns - tiesu medicīnas eksperta darba specifika vienmēr pastiprināti interesējusi sabiedrību. Visbiežāk interesējoties, vai pēc sekcijas nav riebums pret gaļu, pret aknām un vispār pret ēdieniem. Izrādās, nav gan, ēst varot un atpakaļ nenākot. Arī es, izdzerot kafiju, notiesāju man piedāvātās konfektes.

LIRISKA ATKĀPE

"Tas tiešām bija brīnišķīgi. Es visu savu dzīvi tobrīd redzēju acupriekšā", kādā filmā teica spoks, kas bija jau paspējis nomirt. Ciniski, bet kur nu bez cinisma.

Cilvēka dzīve sākas un beidzas ar "birku" pie rokas vai kājas

Istenībā jau neviens nezina, kā ir tajā brīdī, varbūt arī tāpēc baidāmies mirt? Vienīgais, kas vēl nāk prātā - vai arī es pēc tam nonāksu uz tā galda?

Daži jautājumi Dr. Veltai Volksoni.

Kad jūs pati pirmoreiz ieraudzījāt liķi?

Tas bija Liepājā, medicīnas māsu skolā. Tā toreiz atradās vecās slimnīcas dārzā lielajā piejūras parkā. Dārzā bija psihiatriskās slimnīcas klinika, bet tās pirmajā stāvā - māsu skola. Lai tur nokļūtu, vajadzēja iet cauri parkam garām morga ēkai. Tad mēs, sešpadsmitgadīgas meitenes, pirkstgalos pacēlušās, ar lielu ziņkāri skatījāmies, kas tur notiek. Tur bija tāds impozants anatoms, un mūs interesēja, ko tad viņš tur iekšā dara. Vēlāk, kad iestājos Medicīnas institūtā, pārnācu dzīvot uz Rīgu, un kopmītnes atradās Šarlotes ielā. Vienā pavēlā vakara stundā, ejot pa

Krišjāņa Barona ielu, redzēju, ka tramvajs bija sabraucis sievieti. Tas skats, kad viņu cēla ārā no vagona apakšas, mani ārkārtīgi traumēja, bet tāda tieksme redzēt visādas šādas situācijas man bija jau tad.

Šī ziņkāre jums ir saglabājusies arī līdz šai dienai, vai esat jau pietiekami atskatījusies uz liķiem, un tā jau ir zudusi?

Katrs gadījums ir specifisks pats par sevi. Tagad jau ir cita interese. Toreiz jaunām meitenēm bija cilvēciska, tagad profesionāla interese. Tā ir interese ne tikai par mirušo, bet arī par dzīvu cilvēku, saistīta ar tiem jautājumiem, kas risina, veicot ekspertīzi. Tiesu medicīnas eksperti ļoti bieži piedalās tiesas sēdēs, kur dod savus atzinumus gan rakstiski, gan pēc tam papildina arī mutiski. Tā ir profesionālā ziņkāre vienlaicīgi ar atbildības izjūtu par savu atzinumu no tā viedokļa, lai pieņemtu objektīvu lēmumu.

Vai atceraties, kad pati pirmo reizi secējāt liķi?

Vienpersoniski tas bija tad, kad es strādāju ekspertīzes birojā, un mani nepieciešamības dēļ aizsūtīja uz Liepāju. Bija nākamā diena pēc Jaungada, un miruši bija trīs vai četri cilvēki. Toreiz es ar lielu atbildības sajūtu un arī bailēm veicu šiem mirušajiem tiesu medicīniskās ekspertīzes.

Teic, ka cilvēka miesa dzīves laikā ir tikai kā valkājams "kreklis", pēc nāves no tā izlido dvēsele, un apglabā tikai to "kreklu"

Tas ir sevišķi raksturīgi pareizticīgajiem. Laiks, kad dvēsele atstāj miesu, ir deviņas dienas un 40 dienas. Tās tiešām ir tādas filozofiskas problēmas, bet tiesu medicīnas eksperti ir morfoloģi. Man gribētos ticēt, lai maniem tuvākajiem, kas ir aizsaulē, būtu labi. Bet, taisot ekshumācijas, mēs redzam, kas ir pēc tam. Kad ir nogērbts tas apvalks jeb "kreklis", redzam satrunējušus kaulus, labākajā gadījumā paliek mūmijas (centra muzejā glabājas baroneses fon Tropas, mirušas 1743. gadā, mūmija). Tas ir labākais gadījums, ja atrodam tik daudz. Ar lielu vēlmi braucot uz Turkmēniju, Krasnovodsku un meklējot mūsu brīvvalsts prezidenta Kārļa Ulmaņa mirstīgās atliekas, domāju par to un iztaujāju Turkmēnijas galveno tiesu medicīnas ekspertu. Viņš atbildēja, ka viņu smilšainajā augsnē bieži ir mumificēšanās gadījumi. Pat tuksnesī, kur, ar vilcienu cauri braucot, redzēju klaiņojošus savaļas karnieļus plūcam asu zāli, tiekot atrasti mumificējušies liķi. Bet lūk, tajā Krasnovodskā, toreiz mums vēl neizdevās atrast prezidenta liķi.

INESE SIKSNA

Foto: TENIS NIGULIS

BEZMIEGA NAKTS. KĀ SAŅEMTIES NĀKAMAJAI DIENAI?

Varianti, kā pavadīt nakti, ja nenāk miegs, ir dažādi. Cilvēks var raizēties par bezmiegu vai arī uztvert to mierīgi. Pat ja nākamajā dienā ir tādi nozīmīgi pasākumi kā prezentācija vai intervija, ir iespējams tikt ar to visu galā ļoti labi arī pēc negulētas nakts.

Pamatojoties uz pēdējiem pētījumiem, maz nakti gulētu stundu nepavisam nevarētu būt iemesls, kas nomāc jūsu aktivitāti nākošajā dienā. Ķermenis pats pielāgojas un izstrādā hormonus, kas pat pēc bezmiega ļauj jums būt mundriem un labā garastāvokli.

Ķermeņa temperatūra mainās cauru diennakti. Lai gan šis svārstības ir individuālas, tomēr, kopumā ņemot, no rīta jums tā būs augstāka nekā vakarā. Aktivitātei ir tendence pazemināties pēcpusdienā, un šis process var ilgt dažas stundas. Piemēram, veicot kādu darbu nakti, ap trijiem, tonuss būs zemāks kā sešos no rīta, kad ķermeņa temperatūra sāks paaugstināties.

Lūk, daži zinātnieku ieteikumi, kā saņemties pēc bezmiega nakts:

○ Mēģini ielānot dienas svarīgākos darbus laikā, kad parasti jūties vismožāk. Ja veicamais uzdevums tev ir sevišķi nozīmīgs, tā svarīguma apziņa mobilizēs un dos enerģiju. Ja veicamais darbs ir monotons, tad gan labāk to būtu atcelt uz citu reizi.

○ Fiziskie vingrinājumi var nedaudz mainīt organisma temperatūras maiņas ciklu un dot tev iespēju saldi gulēt nakti. Pēc bezmiega

spirdzinoša, mierīga rīta pastaiga dos tev iespēju justies kā no jauna piedzimušam.

○ Ēd vieglu ēdienu. Trekna maltīte, tāpat alkohols, darīs tev vēl miegaināku. Ierobežo savu kafijas devu no vienas līdz divām krūzītēm rīta pusē. Nepavadi visu dienu, nepārtraukti dzerot kafiju. Tās stimulējošais efekts radīs tev bezmiega draudus arī nākošajā nakti.

○ Pat ja dienas otrajā pusē jūties enerģiskāks, neej gulēt parastajā laikā, pretējā gadījumā no rīta atkal būsi saguris. Liecies gultā stundu vai divas agrāk; tas kompensēs visu iepriekšējās nakts bezmiegu.

TĀ IR PATIESĪBA - TU VARI TIKT NOBAIDĪTS LĪDZ NĀVEI

Kā pārvarēt bažas un nenonākt līdz sirdslēkmei.

Harvardas pētnieki atklājuši, ka teiciens "nobaidīt līdz nāvei" nav tikai vārdi - bailes un bažas patiesi var nogalināt. Bailes ir viens no sirdslēkmju veicinošajiem faktoriem. Baiļpilnas sajūtas izraisa "vētru" sirds darbībā un sirds aritmiju. Spēcīgs stress ikdienā 4 1/2 reizi vairāk pakļauj letālas sirdslēkmes briesmām.

Tomēr ir pašpalīdzības veidi, kā novērst pārmērīgu nemieru, piemēram, atslābināšanās vingrinājumi un meditācija.

PĀRBAUDI SEVI. VAI TU ESI BRIESMĀS?

ATBILDI UZ JAUTĀJUMIEM.

1) Vai sveši cilvēki un nepazīstamas vietas rada tev nedrošību?

2) Vai tu tiec uzskatīts par nervozu cilvēku?

3) Vai tu pastāvīgi esi noslēgts vai arī nervu uzbudinājumā?

4) Vai tu bieži izbisties it kā bez iemesla?

5) Vai tu bieži pārklājies aukstiem sviedriem?

Ja esi atbildējis "jā" uz diviem vai vairāk jautājumiem, tev ir palielināts sirdslēkmes risks. Ja tā, tad izmēģini šīs atslābināšanās iespējas baiļu apturēšanai.

● "Paņem pārtraukumu", ja esi spēcīgā stresā. Elpo lēnāk, mēģini nobremzēt savas skrienošās domas. Šis darbības apturēs ķīmiskos procesus organismā, kas izraisa bailes.

● Iedomājies atslābinošu ainu un ar fantāzijas palīdzību "nokļūsti" tajā.

● Dodies pastaigā. Tērzē ar kādu. Kontaktēšanās ar patīkamiem cilvēkiem nomierina.

● Iedomājies kādu, kuram tu uzticies un kas tic tev. Iztēlojies, ka esat kopā, tas iedrošina.

● Skaiti līdz 20 un ar katru skaitli atceries kādu, ko mīli vai jebko, kas tev ir patīkams.

● Plati nožāvājies un izstaipies.

Ja pamēģināsi, kāds no šiem paņēmieniem tev noteikti palīdzēs pašam tikt galā ar savām baiļu sajūtām.

Lappusi sagatavojuši ANDA

"POPULĀRA LITERĀTŪRA NE VIENMĒR IR TĀ VĒRTĪGĀKĀ,"

tā apgalvo Astra Skrābāne - LU Svešvalodu fakultātes docente un tulkošana no franču valodas.

Ar grāmatu tulkošanu saistītās problēmas man ir likušās sasāpējušās ne tikai šajos pēdējos gados, bet arī jau agrāk. Joprojām nav noteiktas tulkošanas stratēģijas, pēc kuras tiktu izvēlēti tulkojamie autori un darbi - tādi, kas tiešām būtu tulkošanas vērti. Agrāk bija tā, ka tulkotājs tulkoja sev miļa autora darbus un gaidīja laiku, kad varēs tos iespiest, reizē arī domājot par to, kas izdevniecībām bija tas pieņemamākais. Tādējādi bija izveidojusies situācija, ka dažu autoru darbi tika tulgoti un drukāti nepārtraukti, lielos kvantumos, bet citi, daudz vērtīgāki literārie darbi līdz tulkošanai, nemaz jau nerunājot par lasītājiem, nenokļuva. Bet patlaban šī tulkošanas politika ir mainījusies tādējādi, ka grāmatu izdevējs pirmkārt un galvenokārt domā par iespēju savu preci pārdot. Un, kad parādās šāds jautājums, ko izdevējam izdot un ko lasītājam pirkt, tad ir pilnīgi skaidrs, ka tā populārā, ejošā literatūra ne vienmēr ir tā vērtīgākā. Bet ir jāsaprot arī izdevēji - ja netiks nopelnīta nauda ar populāro lasāmvielu, nebūs iespējams izdot kaut ko patiešām vērtīgu. Aktuāls ir arī jautājums par autoritēsībām. Vai mēs joprojām aizveram acis un sakām - Latvija nekādu starptautisku konvenciju nav parakstījusi - un turpinām izdot

visu, kas ienāk prātā. Vai arī meklējam tos darbus, ko ir iespējams nopirkt ar mūsu izdevniecību skopajiem līdzekļiem un skatāmiem, kas no tā ir kaut cik jēdzīgs, kaut cik vērtīgs. Šobrīd lielā mērā literatūras izvēli nosaka tirgus zemais līmenis. Tirgus, kurā iepērkas ne sevišķi gudrs pircējs, uz kuru tad attiecīgi orientējas jau gudrākais - jo spēj izvērtēt situāciju - grāmatu ražotājs un izdevējs. Visvieglākais ceļš, kad nerodas nekādas īpašas problēmas ir izdot vēlreiz vecākai paaudzei atmiņā labi saglabājušos darbu. Tā, piemēram, šobrīd tiek piedāvāta vesela sērija Dekobrā romānu, kas nekādi nepieder pie tā, ko sauc par literatūru, bet ko var saukt par lasāmvielu.

- Bet ko izvēlēties lasītājam, kas vēlētos iepazīties ar labu literatūru, kam nepietiek tikai ar lasāmvielu?

- Šobrīd ir pietiekoši daudz labas literatūras, kas varbūt arī mazliet noslikst lielajos izdoto grāmatu plūdos. Lasītājs, kas īpaši labi šajā situācijā neorientējas, bieži vien izvēlas grāmatu ar oriģinālu nosaukumu vai saistošāku grāmatas pieteikumu. Es domāju, ka neviens nepaspēj nopirkt un izlasīt pilnīgi visu, bet ir pietiekoši daudz patiešām vērtīgu grāmatu. Sāk parādīties stabili un klasiski darbi "klasiski" tajā nozīmē, ka ir veidojuši jau literatūras tradīciju, kam ir bijis turpinājums visā divdesmitā gadsimta garumā. No franču literatūras es gribētu minēt Andrē Žida darbus

ne tik daudz "Pastorālo simfoniju", kas bija pirmais Žida darbs šajā laikā, kā "Naudas viltotājus" Ceru, ka visā drīzumā varētu iznākt tāds nozīmīgs darbs kā Marsela Prusta "Zudušo laiku meklējot" Jāpiemin ir arī Margaritas Jursenāras divi nesen iznākušie romāni un grāmata "Austrumu stāsti" Latviešu lasītājam pagaidām pilnīgi sveša ir Margaritas di Rasas daiļrade, bet cerams, ka drīzumā kaut kas tiks izdots. Šeit gan atkal ir jautājums par to, kas šādu literatūru pirks un lasīs. Vidusmēra latviešu lasītāja domāšanai tas varbūt būs kaut kas absolūti nepieņemams. Būs sajūta ka esi nopircis grāmatu, samaksājis par to ne jau nu īpaši maz, zinot, ka par visu ir jādomā, kur, cik naudas izdodam, un secinājums tikai viens: "Tur jau nekā nav, es pat nespēju grāmatu izlasīt līdz beigām." Bet šis divdesmitā gadsimta "jaunā romāna" tradīciju pārstāvošās grāmatas ir ar savu nozīmi divdesmitā gadsimta kultūras attīstībā. Andrē Žids, Romēns Gari, Margarita Jursenāra tie ir daži no tiem autoriem, kas noteikti būtu jāpazīst ikvienam intelligentam cilvēkam vai tam, kurš sevi par intelektu uzskata.

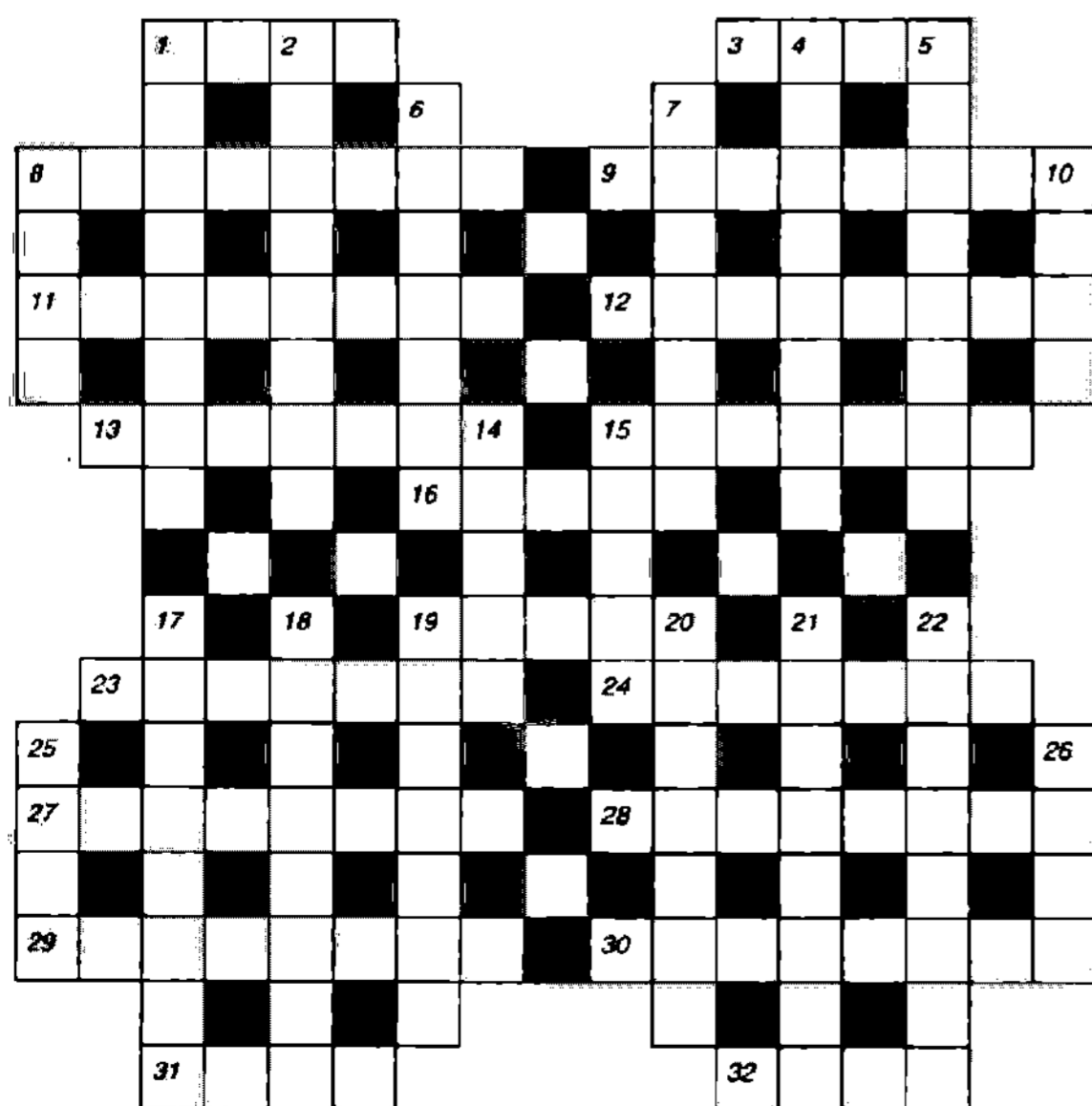
Kā piedāvātās literatūras klāstā nezinātājam atrast to labāko?

Pie šī jautājuma risināšanas ir jāpiestrādā grāmatu izdevējiem un Grāmatu Izdevēju asociācija to dara, laižot klajā savu izdevumu "Grāmatu Apskats" ko ne visi zina, ne visi lasa. Bet šis izdevums noteikti ir atzīstams par ļoti noderīgu, jo tajā tiek pateikts viss par to, kas patlaban parādās grāmatniecībā.

MAGDA RIEKSTIŅA

ua Universitātes Avīze PALAUZI GALVU

Horizontāli. 1. Zivs. 3. Maņu orgāni. 8. Senās Romas impērijā sīko zemes nomnieku (kolonu) atkarība no lielajiem zemes īpašniekiem. 9. Vienošanās par laulību. 11. Pilsēta Ungārijas ZA. 12. M. Mičelas romāna varone. 13. Augstiene Krievijā, no kuras iztek Daugava. 15. Tēls A. Brigaderes pasaku lūgā "Sprīdītis" 16. Laivas piederums. 19. Liels apmierinājums. 23. Kūlda.

24. Vairāki plaukti, novietoti viens virs otra. 27. Valsts Eiropā. 28. Siltuma daudzuma vienība. 29. Neliela laiva. 30. Dzelzceļa stacija posmā Rīga - Jelgava. 31. Lapu košs. 32. Neliels trauks.

Vertikāli. 1. Amorāli cilvēki. 2. Dārzenis, t.s. lapu bieķe. 4. Romiešu politiskais darbinieks, filozofs (106. - 43. pmē.). 5. Būtnē, kam piemīt apziņa (filoz.). 6. Pietura. 7. Mazs gabaliņš. 8. Viens no krustvečiņiem. 10. Lūk! 14. Būvelementi. 15. Aiviekstes pieteka. 17. Silta laika periods rudenī. 18. Cūknātru dzimtas ģints. 19. Nācija Krievijā, Aizbaikālā. 20. Karšu krājums. 21. "Liels troksnis" par kādu lietu. 22. Maijpuķīte. 25. Indīgas čūskas. 26. Dokuments.

Sastādījis
JĀNIS ZUTERS

GRĀMATA GALVENOKĀRT STUDENTIEM

Grāmatveikalos un par citu cenu arī Latvijas Universitātes grāmatu galdos parādīties darbs ar nosaukumu "Uz kuriem, literatūras teorija?" Tā ievaddaļu autors un sastādītājs ir Svešvalodu fakultātes profesors Viktors Ivbulis, kurš ļoti ilgstoši ir mācījis dažādus literatūras teorijas kursus.

Kāds šis priekšmets varētu izskatīties mūsdienās, vadoties no tā, kas notiek labākajās ASV un Rietumeiropas augstskolās, varēsīt latviešu valodā plašāk izlasīt pirmo reizi. Grāmatā ir arī daudz mūsdienu filozofijas, jo liela tās daļa ir ne tikai kļuvusi par literatūras teorijas sastāvdaļu, bet arī lielā mērā tieši nosaka tās virzību. Vismaz uz Žaka Deridā mācību to var attiecināt pilnā mērā. Ar modernisma un postmodernisma t.s. "literatūras kritikas" skolām un idejām tad arī var iepazīties aplūkojamā grāmatā.

"UA" aicina darbā
DATORA OPERATORUS
tekstu ievadišanai datorā.
Interesēties, zvanot pa tālruni 222944 vai
atnākot uz redakciju
Raiņa bulvāri 19, 110. telpā.

INTEP

Aicina darbā juristu, vīrieti,
vecumā līdz 30 gadiem.
Tel. 249090.

LU izdevniecība "UNIVERSITĀTES AVĪZE"

saliek grāmatas, brošūras, konspektus, veido vizītkartes ...
sagatavojam grāmatas izdošanai
(tekstu literārā rediģēšana, korektūra, mākslinieciskais un datormakets)
piedāvājam foto pakalpojumus, attēlu skanēšanu un apstrādi.

Mācībspēki un studenti,
esam gatavi veidot jūsu ieceres
pasaules UNI - PRESS limeni!
Adrese: Raiņa bulv.19, 110.t., tel.
222944.

**Elektrodinamikas un nepārtrauktās vides
mehānikas** katedras 25 gadu jubilejai veltīts
absolventu **salidojums** notiks šī gada 27. maijā.
*Izziņas pa telefonu 615711
vai katedrā Zeļļu ielā 8.*

Jelgavas pilsētas un rajona laikraksta "**Zemgales Avīze**"
redakcija aicina darbā
KORRESPONDENTU (puisi).
Tālrunis Jelgavā: 27700.

MĀCĪBU UN METODISKĀS LITERATŪRAS KABINETS PĀRDOT UN PIENĒM PASŪ-
TĪJUMUS PAR SEKOJOŠIEM MĀCĪBU UN METODISKĀS LITERATŪRAS IZDEVUMIEM:

KĪMIJA.

1. U. Alksnis. Ķīmijas vēstures stāsti. I, II un III daļa. Metodisks paligmateriāls.
2. L. Zaula, I. Rozentāla. Ievads kvantitatīvajā analizē. Mācību palīdzīdzelis ķīmijā profilkursa apguvei.
3. L. Pelnika. Šķidumi. Elektrolītiskā disociācija. Mācību palīdzīdzelis.
4. U. Bergmanis. Metāli. Mācību palīdzīdzelis.
5. A. Buiva. Vispārīgā ķīmija. I un II daļa. Mācību palīdzīdzelis.
6. U. Bergmanis. Ķīmija pamatskolā. Metodisks paligmateriāls skolotājiem.

VĒSTURE, KULTŪRAS VĒSTURE, MĀKSĻA.

1. A. Rubenis. Senās Grieķijas kultūra. I, II d. Paligmateriāls kultūras vēstures kursam.
2. P. Zeile. Senās Ēģiptes kultūra. Paligmateriāls kultūras vēstures kursam.
3. A. Rubenis. Bizantijas kultūra. Paligmateriāls kultūras vēstures kursam.
4. L. Pērkone. Latviešu nācijas veidošanās. Paligmateriāls skolotājiem. /"Tematiskais plānojums vispasaules vēsturē" 10.-12. kl. pro-

- gramma Latvijas vēsturē 8.-9. kl., "Tematiskais plānojums sabiedrības mācībā" 4. nodaļa "Politoloģija"/
5. A. Holcmanis. Vecrīga - senā pilsēta un tās arhitektūras pieminekļi. Materiāli kultūras vēstures kursam.
6. S. Cielava. Latviešu nacionālās tēlotājas mākslas skolas izveidošanās. (19. gs. vidus 1918.g.) Materiāli kultūras vēstures kursam.
7. J. Kravalis. Metodiski ieteikumi Latvijas vēstures mācīšanā speciālajā skolā. Paligmateriāls skolotājiem.
8. A. Favorskis. "Lielbritānija pēc Otrā pasaules kara." Paligmateriāls skolotājiem. ("Tematiskais plānojums vispasaules vēsturē 10. - 12.kl.")
9. A. Favorskis. "Japāna pēc Otrā pasaules kara." Paligmateriāls skolotājiem. (Tematiskais plānojums vispasaules vēsturē 10. 12.kl.)
10. A. Favorskis. "ASV pēc Otrā pasaules kara." Paligmateriāls skolotājiem. ("Tematiskais plānojums vispasaules vēsturē 10. 12.kl.")
11. T. Vilciņš. "Zinātne Latvijā (1918-1940)" Metodiskais palīdzīdzelis skolotājiem.
12. V. Bikse, G. Libermanis. "Ekonomiskās sistēmas" Paligmateriāli skolotājiem (tema-

tiskais plānojums sabiedrības mācībā, II nodaļa "Cilvēks un ekonomika", "Ekonomikas pamati", kurss "Cilvēks. Daba. Sabiedrība", V daļa "Ekonomikas pamati").

13. V. Bikse. "Ekonomikas valstiska regulēšana"

14. E. Kokare. "Latviešu galvenie mitoloģiskie tēli" Materiāli kultūras vēstures kursam.

15. G. Stepanova. Latviešu tautas svētki un to mielasti (mācību līdzeklis).

16. P. Zeile. "Nacionālo minoritāšu kultūra Latvijas Republikā (20.-30.g.)"

17. S. Cielava. "Arhitektūras stili Latvijā." Palīdzīdzelis kultūras vēsturē.

18. A. Favorskis. "Imperiālisma koloniālās sistēmas sabrukums pēc Otrā pasaules kara." Atbrivojušās valstis mūsdienu pasaulē.

19. A. Ivanovs. "Mākslas vēsture" Eksperimentāla programma. Krievu val.

POLITOĻĪJA.

1. M. Ašmanis. Politoloģisko terminu vārdnīca.

Mūsu brošūras Jūs varat iegādāties
K. Valdemāra ielā 163, t.373306.

15.AVS Ražošanas sektors. Satiksme ar 3. trolejbusu līdz pieturai Ierēdņu iela. Vidējā brošūru cena 20-30 santīmi.

"Universitātes Avīze"

Redaktore ILZE BRINKMANE

Tekstus rediģē: LINDA VAITS, GINTA LUKŠEVICA

Tekstus ievada: LAILA LAPSA, INESE ADIJĀNE

Datorsalikumu veido: JĀNIS ZUTERS

Komercjautājumus kārtō: ALDIS ZELMENIS

Adrese: Raiņa bulv.19, 110.telpa, Rīga, LV-1586

Tālrunis: 222944, fakss: 371-2-222944

Elektroniskais pasts: ua@sisenis.mii.lu.lv

Reģistrācijas apliecības Nr.535. Laikraksts iznāk divas reizes mēnesī.

Pārpublicēšanas un citēšanas gadījumā atsauce uz "UA" obligāta.

Redakcijas viedoklis ne vienmēr sakrīt ar rakstu autoru viedokli.